

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
NALOŽBENE MOŽNOSTI SLOVENSКИH GOSPODINJSTEV

Ljubljana, avgust 2020

MARINA VONČINA

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Marina Vončina, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Naložbene možnosti slovenskih gospodinjstev, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Matjažem Črnigojem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis

študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 naložbene možnosti gospodinjstev.....	1
1.1 Depoziti na vpogled.....	2
1.2 Vezani depoziti	2
1.3 Vzajemni skladi	3
1.4 Alternativni skladi (angl. <i>Alternative funds</i>)	4
1.4.1 Zasebni lastniški kapital (angl. <i>Private equity</i>)	5
1.4.2 Nepremičninski skladi (angl. <i>Real estatefunds</i>)	5
1.4.3 Medsebojno posojanje oz. P2P posojanje (angl. <i>Peer-to-peelending</i>)	6
1.5 Pokojninski sklad (angl. <i>Pension fund</i>)	6
1.6 Naložbeno življenjsko zavarovanje(angl. <i>life insurance</i>).....	7
1.7 Obveznice (angl. <i>Bonds</i>)	7
1.8 Delnice (angl. <i>Stocks</i>)	9
1.9 Hedge skladi (angl. <i>Hedge funds</i>)	10
2 Primer naložbe	11
3 Primerjava Slovenije z Evropsko Unijo.....	13
4 Anketa o poznavanju slovenskih gospodinjstev o naložbenih možnostih	16
4.1 Rezultati ankete in interpretacija	16
4.1.1 Poznavanje naložbenih možnosti.....	17
4.1.2 Varčevanje.....	18
4.1.3 Vsota denarja, namenjena za mesečno varčevanje	21
4.1.4 Mnenje anketiranih o pokojnini	22
4.1.5 Vložen denar, v kateri izmed naložbenih možnosti	23
4.1.6 Kje imajo anketirani naložen svoj denar?	23
4.1.7 Kateri dejavniki vplivajo na odločitev o naložbi denarja?	25
4.1.8 Investiranje denarja v primeru seznanjenja s tveganji in donosnostjo naložb	26
4.1.9 Tveganju naklonjeni/nenaklonjeni investitorji.....	27
4.1.10 Nepričakovan priliv višje vsote denarja	28
4.1.11 Negotovost vlaganja v vzajemne sklade	28
4.1.12 Dejavnik, ki bi prepričal v investicijo	29
sklep.....	30

Literatura in viri	32
Anketni vprašalnik	1

KAZALO TABEL

Tabela 1: Obseg vezanih vlog za leto 2019 v mio EUR	2
Tabela 2: Primerjava povprečne letne donosnosti portfeljev, sestavljenih iz različnih deležev obveznic in delnic med leti 1926-2016.	10
Tabela 3: Donosnost najboljših Infond skladov v svoji kategoriji.....	12
Tabela 4: Primerjava donosnosti Depozita in Vzajemnega sklada	12

KAZALO SLIK

Slika 1: Struktura finančnega položaja gospodinjstev v deležu za Slovenijo	14
Slika 2: Struktura finančnega položaja gospodinjstev v deležu za Evroobmočje.....	14
Slika 3: Poznavanje naložbenih možnosti	17
Slika 4: Varčevanje anketiranih oseb	18
Slika 5: Namen varčevanja.....	19
Slika 6: Zakaj anketirani ne varčujejo.....	20
Slika 7: Vsota denarja namenjena za mesečno varčevanje	21
Slika 8: Mnenje anketiranih o pokojnini	22
Slika 9: Vložen denar v kateri izmed naložbenih možnosti	23
Slika 10: Kje imajo anketirani naložen svoj denar.....	23
Slika 11: Dejavniki, ki vplivajo na odločitev naložbe denarja.....	25
Slika 12: Investiranje denarja, v primeru seznanjenja s tveganji in donosnostjo naložb	26
Slika 13: Razlogi za neinvestiranje kljub seznanjenju s tveganji in donosnostjo naložb ...	26
Slika 14: Tveganju naklonjeni/nenaklonjeni investitorji	27
Slika 15: Nepričakovan priliv višje vsote denarja.....	28
Slika 16: Negotovost vlaganja v vzajemne sklade	28
Slika 17: Dejavnik, ki bi prepričal v investicijo.....	29

SEZNAM KRATIC

angl. = angleško

AIFMD – direktiva o upravljanju alternativnih investicijskih skladov

DZU – družba za upravljanje

ECB – (angl. European Central Bank); Evropska Centralna Banka

ETF – (angl. Exchange traded funds); kotirajoči indeksni skladi

EU – Evropska Unija

EUR - evro

IRR – (angl. Internal rate of return); notranja stopnja donosa

P2P – (angl. Peer to peer lending); medsebojno posojanje

REIT – (angl. Real estate investment trust); nepremičninski skladi

TRR – transakcijski račun

USD – dolar

VEP – vrednost enote premoženja

VP – vrednostni papir

WMP – (angl. Wealth management platform); vprašalnik o primernosti in ustreznosti

UVOD

Za izbrano temo zaključne strokovne naloge sem se odločila, ker menim, da je premalo ljudi seznanjenih z naložbenimi možnostmi in zato veliko ljudem »leži« višek denarja v obliki prostih denarnih sredstev na računih (vloge na vpogled) brez nikakršnega donosa. Poleg tega pa bi se rada tudi sama bolje seznanila z njimi, saj bi v prihodnosti rada svoj denar vložila in tako imela dodaten donos kapitala.

Zaključna naloga bo oblikovana tako, da bodo v prvem poglavju natančno predstavljene različne slovenske naložbene možnosti, s katerimi bi lahko čim bolj oplemenitili naš presežek denarnih sredstev. V drugem poglavju bom izvedla navidezno naložbo in preko nje za točno določen instrument opredelila postopek od začetka do konca investicije, stroške, ki se s tem pojavijo, in seveda najpomembnejše, odgovorila bom na vprašanje, ali je naložba donosna in vanjo vložimo ali ni in raje vložimo svoj denar v drugo, bolj donosno naložbo. V tretjem poglavju bom prikazala primerjavo Slovenije z Evropsko unijo glede količine denarja, shranjenega v depozitnih vlogah. Menim, da smo Slovenci tveganju nenaklonjeni in zato ne vlagamo svojega denarja. Raje ga imamo spravljenega na varnem v obliki depozita. Zakaj je tako, pa bom prišla do odgovora s pomočjo ankete v zadnjem, četrtem poglavju. Z anketo bom pridobila tudi informacije o poznavanju naložbenih možnosti pri nas, kateri ljudje največ vlagajo, kje imajo naložen svoj denar in kaj so razlogi za njihov način varčevanja.

V analizi bodo uporabljeni sekundarni viri- poročila, že izdelane analize, internetni članki, knjige ter primarni vir- anketni vprašalnik, ki bo osredotočen na poznavanje naložbenih možnosti (velikost anketnega vzorca naj ne bi bila manjša od 50 oseb).

1 NALOŽBENE MOŽNOSTI GOSPODINJSTEV

Pri investiranju je najpomembnejše, da se investira v tisto naložbo, ki ponuja največ donosa za vloženi denar in nima previsokih stroškov. Večina ljudi misli, da je treba imeti veliko denarja in da se z manjšimi zneski ne da zaslužiti, vendar lahko le dolgoročno ustvarimo velike dobičke in vsak vloženi denar pripomore k temu. Slovenska gospodinjstva imajo največ svojih prihrankov na bankah v različnih oblikah vezanih vlog, kar 19,7 milijarde EUR, in večina tega denarja je v obliki vpoglednih vlog, 15,2 milijarde EUR. V zadnjem desetletju pa se obseg vezanih vlog znižuje zaradi nizkih obrestih mer in povečuje obseg vlog na vpogled, kar lahko vidimo v spodnji tabeli (Perko, 2020).

Tabela 1: Obseg vezanih vlog za leto 2019 v mio EUR

Podatki za oktober 2019, v mio EUR	Vpogledne vloge	Kratkoročne vezane vloge	Dolgoročne vezane vloge
nebančni sektor	22.263	3.415	4.452
Gospodinjstva	15.263	1.930	2.564
nefinančne družbe	5.084	957	731

Vir: povzeto po Zurnal.24

1.1 Depoziti na vpogled

Depozit na vpogled (angl. call deposit) omogoča komitentu dostop do vloženih denarnih sredstev in dovoljuje neomejene dvige in pologe denarnih sredstev s transakcijskega računa (v nadaljevanju TRR), ki se sicer razlikuje od vezane vloge. Depozitu na vpogled se lahko z drugimi besedami reče tudi avista bančna vloga. Na TRR se oblikujejo prosta denarna sredstva iz naslova osebnega dohodka, pokojnin, štipendij, nakazil in samostojnih pologov. Dnevno lahko na banki s TRR-ja dvignemo do 2.000 EUR, če pa želimo dvigniti višji znesek, je treba najaviti namero dviga (želen znesek dviga) banki in izpolniti poseben obrazec o dvigu. Vsaka posamezna banka v Sloveniji dodeli osnovni limit na TRR in na njem so zajamčena denarna sredstva do 100 tisoč EUR (Kagan, 2019).

1.2 Vezani depoziti

Depoziti oz. vezana vloga (angl. term deposit) so sredstva, ki jih naložimo v banko, z namenom, da bi varčevali. Opredelimo jih lahko kot varno obliko varčevanja, vendar so težje dostopna sredstva pred iztekom varčevalnega obdobja. Kljub temu da so obrestne mere na depozite nižje kot pred krizo, jim Slovenci še vedno najbolj zaupamo, saj imamo večji del svojih prihrankov naloženih v depozitih.

Obresti, ki jih prejmemo, so vezane na čas vezave. To pomeni, da daljši kot je čas vezave, večje so obresti, in obratno. Pri Novi KBM je mogoče izbrati med vezavo sredstev v različnih valutah. Najnižji znesek, ki ga moramo vezati, je 500 EUR. Čas vezave je od 31 dni do 24 mesecev. Lahko pa vežemo depozite v EUR, ki imajo fiksno ali spremenljivo obrestno mero in možnost vezave od 8 dni do 120 mesecev.

Fiksna obrestna mera je uporabljena pri kratkoročnih depozitih in je za katerikoli obdobje in katerikoli znesek enaka- 0,01 %. Spremenljiva obrestna mera pa je za obdobje od 12 do 23 mesecev za vse zneske enaka, in sicer 6 mesečni Euribor + 0,10 %. Za obdobje od 24 do 120 mesecev pa je prav tako enaka za vse zneske, in sicer 6 mesečni Euribor + 0,12 %, pri čemer znaša 6 mesečni Euribor 0,33600 % (Nova KBM, 2020).

1.3 Vzajemni skladi

Vzajemni sklad (angl. mutual funds) predstavljajo združeno premoženje večjega števila investitorjev, ki jih v družbi za upravljanje (v nadaljevanju DZU) naložijo v različne vrednostne papirje (v nadaljevanju VP), da se razprši premoženje. Sestava premoženja pa se prilagaja na trenutne tržne razmere. V vzajemne sklade se vlaga preko nakupa določenega števila enot premoženja (točk) sklada, ki se imenujejo investicijski kuponi. So neprenosljivi in se glasijo na ime. Vrednost te enote (v nadaljevanju VEP) pa se na dnevni ravni spreminja (niha) v skladu z dogajanjem na borznih trgih. Obstajajo različni načini vplačil: posamična (enkratna), mesečna in kombinacija obeh dveh. Vendar ti ne zagotavljajo zajamčene donosnosti, saj je VEP zelo odvisna od stanja na trgu VP. Investitor prevzema tveganje, da bo dobil manj ob prodaji, kot je vanje investiral (Lubej, 2015).

Palmer (2019) navaja pod prednosti vzajemnih skladov to, da:

- za plačilo provizije nudijo profesionalno upravljanje in s tem lahko prihranimo na času, saj ni potrebno samostojno zbiranje podatkov o investicijah,
- nudijo investitorjem doseganje potencialno višjih donosov,
- je znižanje tveganja in povečanje njihove varnosti doseženo z razpršitvijo naložb (diverzifikacijo),
- omogočajo preprost vstop v sklad, ki omogoča povečevanje količine denarja z nizkimi začetnimi vložki,
- investitor lahko dnevno spremlja VEP svojih skladov, kar pomeni transparentnost poslovanja.

Poleg prednosti pa navaja tudi določene slabosti investiranja v vzajemne sklade:

- potrebno je plačevanje vstopnih, izstopnih in upravljaljskih stroškov ter provizij,
- paziti moramo, da upravljavec ne zlorabi svojih pooblastil, saj investitorji nimajo nadzora nad upravljanjem in naložbeno strategijo,
- v primeru prodaje smo obdavčeni, in sicer s 1. januarjem 2020 se je povišal davek na prodajo kapitala pred petimi leti iz 25 % na 27,5 %, prodaja po dvajsetih letih pa ostaja nespremenjena.

Investitor mora biti pozoren, v kateri vzajemni sklad investira. Izbrati ga mora na podlagi ciljev, ki jih želi doseči, nagnjenosti k tveganju in glede na stroške posameznega sklada (vstopna, izstopna in upravljaljska provizija). Najpomembnejša na dolgi rok je upravljaljska provizija, saj se vsak dan odtegne od čiste vrednosti premoženja sklada in lahko najbolj prizadene njegovo donosnost (Vzajemci, 2020).

V Sloveniji poznamo različne vrste skladov:

- **Delniški sklad** (angl. stock/ equity fund), kjer gre za investiranje večine premoženja v lastniške VP delnice. Cilj je dolgoročno plemenitenje premoženja- rasti delnic in prejemanja denarnih tokov (dividend). Ti skladi so bolj tvegani, stroški pa so višji kot pri obvezniških ali mešanih skladih (Lubej, 2015).
Sava Infond navaja naslednje sklade: delniški globalni, delniški regijski, delniški sektorski in delniški strategija, pri katerih je dolgoletna povprečna donosnost približno 7% ali več, kategorija tveganja pa je med 4 in 7 (pri čemer je 7 najvišja kategorija) (Infond, 2020).
- **Obvezniški sklad** (angl. bond/debt fund), kjer gre za investiranje večine premoženja v dolžniške VP obveznice. Cilj je ustvariti stabilne donose z minimalnim kapitalskim tveganjem, ustvarjajo pa se predvsem od prejemanja obresti. Primeren je za konzervativnejše vlagatelje ali starejše osebe, ki ne investirajo na dolgi rok, saj so pri teh skladih tveganje in stroški nižji kot pri delniških ali mešanih vzajemnih skladih (Lubej, 2015).
Sava Infond pri obvezniških skladih navaja obvezniški podsklad, ki se razdeli na Infond Bond- Euro in Infond ShortTerm Bond- Euro, pri katerih je mogoče pričakovati do 3 % donosnost, kategorija tveganja pa je med 1 in 2 (Infond, 2020).
- **Mešani sklad** (angl. mixed fund) je raznolik portfelj dolžniških in lastniških instrumentov, pri čemer poskušajo doseči ravnotežje med pričakovanim donosom in tveganjem (uravnoteženi skladi). Pri njih je stvar upravljavca, kako dober bo rezultat, zato so namenjeni aktivnim upravljavcem (investitorjem), saj je vse upravljanje prepuščeno njim (Jakhel, 2006). Sava Infond pri teh skladih navaja mešani globalni sklad, ki se deli na Infond Alfa, Infond Defensive in Infond Global Flex, pri katerih lahko pričakujemo 5 % donosnost ali več, kategorija tveganja pa je med 3 in 4 (Infond, 2020).
- **Indeksni sklad** (angl. index fund) so investicijski skladi, ki sledijo sestavi in donosom nekega izbranega indeksa in imajo nizke upravljavske provizije in nižje stroške. Upravljavci želijo doseči donosnost, ki je čim bližje donosnosti indeksa. Imajo lahko obliko vzajemnega sklada ali delniške družbe (ETF-exchange traded fund oziroma kotirajoči indeksni skladi) (Lubej, 2015).

1.4 Alternativni skladi (angl. *Alternative funds*)

Alternativni skladi so skladi, ki ne spadajo v klasično naložbeno kategorijo. Njihov trend se v zadnjih letih krepi, vendar alternativne investicije niso izpodrinile tradicionalnih, kot so na primer delnice in obveznice. Vključujejo zasebni lastniški kapital, hedge sklade, terminske pogodbe, umetnine in starine, blago in pogodbe o izvedenih finančnih instrumentih ter nepremičnine, ki jih bom v nadaljevanju nekoliko opisala. Prednosti teh skladov so večja razpršitev oz. diverzifikacija, višja donosnost in da so protiutež običajnim sredstvom, kot so delnice in obveznice. Slabosti pa so, da imajo visoke minimalne naložbe in provizije, so nelikvidna, bolj tvegana in ne regulirana. Od leta 2013 pa velja v Evropi direktiva o upravljavcih alternativnih

investicijskih skladov (v nadaljevanju AIFMD), kar je povečalo njihovo varnost in preglednost (Chen, 2020).

1.4.1 Zasebni lastniški kapital (angl. *Private equity*)

Spada med alternativne naložbe in je sestavljen iz kapitala, ki ne kotira na borzi. To ga tudi razlikuje od običajnih skladov. Sestavljajo ga skladi in investitorji, ki neposredno vlagajo v zasebna podjetja ali opravljajo odkupe javnih podjetij. Njihovo poslanstvo je investiranje v podjetje, povečanje njegove vrednosti ter njegova prodaja. Slabost pri takšnih naložbah je, da je velika verjetnost, da bo podjetje, v katerega se je investiralo, propadlo oziroma da bo izguba. Da bi to preprečili, je potrebna razpršitev na večje število uspešnih podjetij. Strateško partnerstvo zvišuje vrednost podjetja in je pomembno za ciljno podjetje, saj se s sodelovanjem okrepi njegov položaj: novi izdelki, izkušnje, znanje, vstop na nove trge ... (Lubej, 2015).

Donosnost zasebnega kapitala je določena z notranjo stopnjo donosa (v nadaljevanju IRR, angl. Internal rate of return) in je odvisna od načina izplačila ter občutljiva na dobo investicije. IRR je bolj konstantna, če je ročnost sklada zasebnega kapitala daljša. V preteklosti pa so bili v povprečju med 5 ter 8-odstotnimi točkami bolj donosni od splošnega delniškega trga. Kljub višji donosnosti imajo večje tveganje zaradi manjše preglednosti, ki ga je mogoče znižati z investiranjem v več skladov (razpršitev) ali z investicijo v sklade skladov zasebnega kapitala (Todurov, 2018).

1.4.2 Nepremičninski skladi (angl. *Real estatefunds*)

Gre za sklade, osredotočene na investiranje v VP, ki jih ponujajo javne nepremičninske družbe, investiranje v komercialne in industrijske nepremičnine, zemljišča, apartmaje in kmetijske površine. Prihodke pa ustvarjajo z najemninami oziroma z obrestmi preko hipotekarnih posojil (Vitez, 2016).

REIT (angl. real estate investment trust) skladi pa delujejo na podoben način kot vzajemni skladi, saj investitorji združijo svoj kapital za nakup deleža nepremičnin in zaslužijo na podlagi svojih delnic. Sredstva REIT ustvarjajo visoke donose in so dobro orodje za diverzifikacijo (razpršitev v portfelju). Obstajajo tri vrste REIT skladov (Investopedia, 2019):

- **Hipotekarni skladi** (angl. mortgage REIT) trgujejo s komercialnimi in stanovanjskimi hipotekami,
- **Kapitalski skladi** (angl. equity REIT) imajo v lasti, upravljajo in trgujejo z nepremičninami,
- **Hibridni skladi** (angl. hybrid REITs) so kombinacija hipotekarnega in kapitalskega sklada.

Prednost nepremičninskih skladov je predvsem v tem, da omogočajo razpršitev v portfelju in dolgoročno ustvarjajo dobre dobičke (od 3 % do 7 %). Vlagatelji lahko pričakujejo prejemek prihodkov od dividend in kapitalski dobiček. Nekateri skladi pa imajo davčne ugodnosti. Poleg prednosti pa obstajajo tudi slabosti in tveganja, ki jih moramo vselej upoštevati. Zaradi tega, ker je prodajna cena nepremičnin odvisna od trga, se pojavljata likvidnostno in tržno tveganje. Obrestno tveganje pa vpliva na znesek prihodkov od dividend, ki je pomemben finančni vzvod (Gorjup, 2015).

Pri NLB banki lahko investiramo v nepremičninski delniški sklad za dobo varčevanja, ki je daljša od 7 let. Ti skladi predstavljajo visok začetni vložek, ki znaša 1.000 EUR pri enkratnem vplačilu in 40 EUR pri postopnem vplačevanju, nizko likvidnost in stroške. Provizija za upravljanje znaša 2,00 %, najvišji vstopni stroški znašajo 3,00 % vrednosti investicijskega kupona in najvišji izstopni stroški znašajo 1,00 % investicijskega kupona. Prinašajo nadpovprečne pričakovane donosnosti ob hkratnem višjem tveganju (NLB Skladi, 2020).

1.4.3 Medsebojno posojanje oz. P2P posojanje (angl. *Peer-to-peer lending*)

Ideja peer-to-peer posojil (v nadaljevanju P2P) je v tem, da ljudje neposredno posojajo denar drugim ljudem, da bi se izognili transakcijskim stroškom in pogojem bank. Tukaj torej ni posrednikov, kar pomeni večje donose za posojilodajalce, pri hkrati večjem tveganju in nižje obrestne mere za posojilojemalce. Prav zaradi tega bo lahko P2P v prihodnosti postalo še bolj popularno. Posojilojemalci so posamezniki, manjša ali srednja podjetja, ki nimajo pogojev za pridobitev posojila pri bankah ali pa želijo do njih priti hitreje in ceneje (FinancePro, 2019).

Posojilodajalci se lahko sami odločijo, kam bodo investirali (posodili) svoj denar in kako ga bodo razpršili med različna posojila in si s tem znižali tveganje.

Na primer, posojilodajalec ima na voljo 500 EUR in jih razprši na 10 posojil tako, da vsakemu posojilojemalcu posodi 50 EUR. Velika prednost P2P posojanja je, da lahko začne vsak investirati z minimalnim zneskom 10 EUR. Kot vsak drugi instrument investiranja, je tudi P2P med krizo zelo občutljiv in lahko pomeni, da bo posojilodajalec izgubil svoj denar, saj država za posojila ne zagotavlja zavarovanja (Madesovs, Hobemagi, 2019).

1.5 Pokojninski sklad (angl. *Pension fund*)

»Pogodbena finančna institucija, ki ji varčevalec redno vplačuje prihranke z namenom, da mu nato skladi izplačujejo pokojnino po določenem letu.« (Mramor, 1993)

Pokojninski skladi predstavljajo dolgoročno naložbo za čas upokojitve. Varčevalcu se torej začne izplačevati premoženje v obliki pokojninske rente, ko se upokoji. Sredstva sklada so predvsem naložena v delnice in nizko tvegane državne in podjetniške obveznice, da se s tem zagotavlja stabilno rast sredstev in nižje tveganje. V Sloveniji imamo dve obliki pokojninskih skladov, in sicer vzajemne pokojninske sklade, ki so lahko odprti in zaprti, ter pokojninske družbe (zavarovalniška družba) (Mramor, 1993).

Upravljalci naložbeno politiko zagotavljanja minimalne zajamčene donosnosti izvajajo na čisto vplačilo dodatnega zavarovanja. Izračunana je na podlagi povprečne donosnosti do dospelja državnih VP in znaša za leto 2020 0,28 % (OPSI, 2020).

Pri Savi Pokojninski ponujajo različne pokojninske sklade: življenjski cikli, dinamični sklad, uravnotežen sklad in zajamčen sklad. Skladi se med seboj razlikujejo glede na stroške, naložbene politike in stopnjo tveganja. Na njihovi spletni strani je mogoč informativni izračun privarčevanih sredstev in dodatne pokojnine. V primeru, da sama od današnjega dneva naprej varčujem v pokojninskem skladu in mesečno vplačujem 50 EUR, bom do svojega 65 leta starosti ob izbrani donosnosti (dinamični: 7 %, uravnoteženi: 5 %, zajamčeni: 3 %) privarčevala v skladu »življenjski cikel« 90.202,33 EUR, v »zajamčenem skladu« pa 52.059,50 EUR. Razlika v privarčevanem znesku je tolikšna zaradi tega, ker v skladu »življenjski cikel« varčujemo v skladih, ki ustrezajo naši starosti, v »zajamčenem skladu« pa varčujemo v skladu z zajamčenimi donosi. (Sava Pokojninska, 2020).

1.6 Naložbeno življenjsko zavarovanje (angl. *life insurance*)

Takšna oblika naložbe je primerna, ko nameravamo varčevati dolgoročno, saj je s tem tveganje nižje zaradi razpršenosti sklada, verjetnost doseganja ciljnih donosov pa večja. Ena izmed prednosti življenjskih zavarovanj je v tem, da niso predmet obdavčitve, vendar ob pogoju, da je trajanje zavarovanja daljše od 10 let in da sta zavarovalec in upravičenec ista oseba. Poleg tega je omogočena menjava oziroma prilagajanje skladov, ko želimo preiti iz bolj tveganih na manj tvegane sklade ali obratno.

Predčasne prekinitve naložbenih zavarovanj so povezane z dodatnimi stroški in davki, ki jih določajo posamezne zavarovalnice. Če ocenimo, da so ti previsoki, oziroma da izplačilo pred določenim rokom ni mogoče, je bolje, da polico zamrznemo. Tako ustavimo dodatna vplačila v polico, vendar dosedanja naložena sredstva ostanejo na polici do zaključka zavarovanja (Pust, 2017).

1.7 Obveznice (angl. *Bonds*)

Obveznice so dolgoročni dolžniški VP, ki predstavljajo posojilo izdajatelju VP. Investitor kupi VP od izdajatelja in mu s tem posodi denar, v zameno za dogovorjeno

plačilo obresti in povrnitev glavnice na določen datum v prihodnosti. Za investitorja pomeni nakup VP finančno naložbo, za izdajatelja pa pomeni finančno obveznost. Z obveznicami se lahko trguje na borzi oz. neposredno med investitorji; izdajajo pa jih lahko države, občine, podjetja in druge organizacije, ko potrebujejo denar. Nekatere dolžniške VP lahko investitor zamenja v lastniški VP, vendar vrednost obveznic (dolžniških VP) presega vrednost delnic (lastniških VP). Obveznice delimo glede na vrsto izdajatelja, ročnost in glede na dinamiko ter način izplačevanja obresti (Novak, Gazvoda & Divjak, 2000).

Glede na vrsto izdajatelja ločimo:

- **Državne obveznice** (angl. government bonds) država izdaja z namenom financiranja proračunskega primanjkljaja, investicij ali refinanciranja dela javnega dolga. Predstavljajo manjše tveganje, donos pa je zagotovljen (Mramor, 1993).
- **Občinske obveznice** (angl. municipal bonds) občina izdaja z namenom financiranja določenega projekta. Donosnost je pri njih višja kot pri državnih obveznicah in nekoliko nižja od podjetniških obveznic (Mramor, 1993).
- **Podjetniške obveznice** (angl. corporate bonds) izdajajo podjetja v svojem imenu in za svoj račun. So bolj tvegani finančni instrumenti, kar pomeni, da obstaja večja verjetnost neplačila, vendar je tudi kupon (obrestna mera) višji kot pri državnih obveznicah (Mramor, 1993).
- **Hipotekarne obveznice** (angl. mortgage bonds) uporabljajo nepremičnine kot kolateral in prav zaradi tega veljajo hipotekarne obveznice kot varne naložbe (Mramor, 1993).
- **Bančne obveznice** (angl. bank bonds) izdajajo banke in jim predstavljajo pomemben vir financiranja ter učinkovit način razpršitve virov. Stabilnost finančnega sistema in finančni položaj posamezne banke imata velik vpliv na tveganost bančnih obveznic. ECB igra pomembno vlogo, saj regulira, kam lahko banke investirajo lastna presežna sredstva in s tem spodbuja trg bančnih obveznic (Finančni slovar, 2020).

Glede na ročnost obveznice delimo na:

- **Zakladne menice** (angl. treasury bonds), ki imajo čas do dospelja krajši od 1 leta in imajo nespremenljivo obrestno mero, so kratkoročni državni VP (Mramor, 1993).
- **Kratkoročne obveznice** (angl. short term bonds), ki imajo čas do dospelja od 1 do 5 let (CFI, 2020).
- **Srednjeročne obveznice** (angl. intermediate-term bonds), ki imajo čas do dospelja od 5 do 10 let (CFI, 2020).
- **Dolgoročne obveznice** (angl. long term bonds), ki imajo čas do dospelja od 10 do 30 let (CFI, 2020).

Mramor (1993) opredeljuje tri najbolj značilne vrste obveznic:

- **Kuponske obveznice** (angl. plain vanilla bonds) imajo opredeljen kupon, ki ga periodično izplačuje in ob dospelju izplača še nominalno vrednost obveznice,
- **Brezkuponske obveznice** (angl. zero coupon bonds): kot že ime nakazuje, izdajatelj ne izplačuje kuponov (periodičnih obresti) kot pri kuponskih obveznicah. Ta se že ob izdaji prodaja z diskontom, ki nadomešča obresti in ob zapadlosti donos investitorja predstavlja razliko med nakupno in nominalno vrednostjo,
- **Obveznice brez dospelja** (angl. perpetual bonds)- nima datuma zapadlosti, torej glavnica ne bo nikoli povrnjena in bo ta obveznica v neskončnost izplačevala kupone oziroma obresti.

1.8 Delnice (angl. *Stocks*)

Delnice so lastniški VP, ki lastniku zagotavljajo delež v delniški družbi in mu prinesejo določene pravice, kot sta udeležba pri dobičku in korporacijske pravice. Od števila delnic, ki jih ima imetnik (lastnik) v lasti, je odvisna višina deleža v podjetju, ki jo bo imel. Podjetje ima svoj osnovni kapital razdeljen na določeno število enakih delov (delnic) in z njimi pridobiva finančna sredstva, ki jih uporabi za različne namene pri njihovem poslovanju ali različnih projektih. Z njimi se trguje na borzi in vlagatelj pričakuje v prihodnosti od njih koristi (dividende), ki pa so v veliki meri odvisne od poslovnega uspeha podjetja. Delnice je mogoče tudi prenesti z ene osebe na drugo (prenosljiv VP). Izjema so imenske, ki niso prenosljive, razen, če je v statutu družbe opredeljeno drugače (Novak, Gazvoda & Divjak, 2000).

Poznamo:

Navadne delnice (angl. ordinary stocks) so najpogostejša oblika delnic, ki omogočajo pravico do udeležbe pri upravljanju družbe (glasovalna pravica), do udeležbe pri dobičku (dividende), ki je odvisen od poslovne uspešnosti podjetja in do ustreznega dela premoženja po likvidaciji oz. stečaju družbe. Največja razlika med navadnimi in prednostnimi delnicami je ta, da so imetniki navadnih delnic v primeru stečaja podjetja poplačani zadnji (Mramor, 1993).

Prednostne delnice (angl. preferred stocks) imajo prednost pri izplačevanju vnaprej določenih zneskov dobička (dividend) in pri izplačilu vrednosti sredstev iz stečajne mase, če bi podjetje šlo v stečaj. Poleg tega imajo tudi omejeno pravico glasovanja. Imetnikom pa omogočajo tudi zamenjavo v navadne delnice, ki se opravi v vnaprej določenem razmerju, ponavadi, ko to želi imetnik sam. Tem delnicam pravimo zamenljive prednostne delnice (Mramor, 1993).

V spodnji tabeli sem želela prikazati, kako se donosnost portfelja spreminja s spreminjanjem deležev obveznic in delnic v njem. Glede na primerjavo lahko vidimo, da se s povečevanjem delnic v portfelju povečuje donosnost, vendar moramo upoštevati, da se s tem povečuje tudi tveganje, ki ga prevzemamo.

Tabela 2: Primerjava povprečne letne donosnosti portfeljev, sestavljenih iz različnih deležev obveznic in delnic med leti 1926-2016.

sestava portfelja	povprečna letna donosnost portfelja
100% obveznice	5,4%
20% delnic/80% obveznic	6,6%
30% delnic/70% obveznic	7,2%
40% delnic/60% obveznic	7,8%
50% delnic/50% obveznic	8,3%
60% delnic/40% obveznic	8,7%
70% delnic/30% obveznic	9,1%
80% delnic/20% obveznic	9,5%
100% delnic	10,2%

Vir: Povzeto po FinancialAmurai

1.9 Hedge skladi (angl. *Hedge funds*)

Beseda »hedge« pomeni nekaj zavarovati, vendar to ne pomeni zavarovanje investitorjev pred tveganjem in izgubo kapitala. Pri tem gre za vse vrste investicijskih skladov, podjetjih in komanditnih družb, ki svoje prihranke investirajo v izvedene finančne instrumente. Naložbe, ki so vključene v portfelj, so na primer: VP, s katerimi se trguje na organiziranem trgu, izvedeni finančni instrumenti, swap posli, terminske pogodbe, opcije in repo posli. Provizijo upravljavci sklada prejmejo v obliki upravljalne provizije in si jo lahko obračunavajo več kot pri vzajemnih skladih. Najbolj primerni so za dobro poučene in profesionalne investitorje (Lubej, 2015).

Prednost hedge skladov je v tem, da obstaja širok nabor potencialnih naložb, v katere se lahko vlaga, obstaja svoboda pri oblikovanju naložbenih politik in skladi lahko dosegajo nadpovprečne donose, vendar je ta donosnost odvisna od uspešnosti upravljanja sklada (Gad, 2020).

Slabost hedge skladov pa je v tem, da je unovčevanje naložb dopuščeno le po preteku določenega obdobja (težje). Investitorjem je na voljo le malo informacij in prisotno je večje tveganje (Gad, 2020).

2 PRIMER NALOŽBE

Za primer naložbe sem izbrala vzajemni Infond Sava sklad pri Novi KBM, ki ga bom v nadaljevanju opisala v celoti.

Vlaganje v vzajemne sklade je tvegano zaradi tržnih gibanj in drugih dejavnikov, ki vplivajo na trg VP. Stranka se mora tveganj in tega, da lahko ne doseže pričakovane cene oziroma lahko izgubi vložen denar zavedati, preden vanje investira.

Od stranke je treba pridobiti podatke za pripravo pristopne izjave, njihov obseg pa se lahko razlikuje glede na investitorja. Če je stranka rezident, potrebuje identifikacijski dokument (osebna izkaznica, vozniško dovoljenje), davčno številko in bančno kartico. Mladoletna oseba prav tako potrebuje vse dokumente, naštete za rezidenta in dodatno še osebni dokument zastopnika, ker je oseba mlajša od 18 let. Nerezidenti pa potrebujejo veljaven osebni dokument ter slovensko davčno številko.

Stranka najprej s pomočjo bančnika izpolni MIFID test. To je vprašalnik o primernosti in ustreznosti v *Wealth management platform* (v nadaljevanju WMP) aplikaciji. Tako se določi, kateri skladi so za stranko primerni glede na stroške, donosnost in tveganje, ki ga je stranka pripravljena sprejeti. Po odločitvi stranke se v aplikacijo WMP vnese nameravana transakcija, torej nakup ali prodaja. Glede vplačil v sklade lahko izbere enkratno vplačilo, trajnik (vsak mesec se določena vsota avtomatsko prenese iz TRR stranke v sklade) ali pa kombinacijo obojega (na začetku položi določeno vsoto v sklad ter naredi trajnik). Nato se iz WMP izpiše vsa poročila. To so poročila o primernosti in ustreznosti, zapisnik sestanka (bančnik ga mora obvezno voditi skozi celoten proces) in poročilo o stroških. Nameravane transakcije se vnesejo v aplikacijo vzajemnih skladov VZSK, tržnik (bančnik) in stranka podpišeta dokumente, zahtevke potem stranka prejme.

Stranka lahko kadarkoli pobere sredstva z bančnega računa, vendar se ob tem pojavijo stroški. Dohodek (razlika med nakupno in prodajno ceno) iz vzajemnih skladov je obdavčen kot kapitalski dobiček. Davek se je povišal s 1. januarjem 2020, ko je prišel v veljavo nov zakon o dohodnini. Ta pa se določi na podlagi tega, koliko časa imamo v lasti investicijske kupone (Sava Infond, 2020).

- Do 5 let je 27,5 % obdavčitev,
- nad 5 do 10 let je 20 % obdavčitev,
- nad 10 do 15 let je 15 % obdavčitev,
- nad 15 do 20 let je 10 % obdavčitev,
- nad 20 let je 0 % obdavčitev.

Če smo na primer v 7 letih ustvarili 100 EUR dobička, bo le-ta obdavčen z 20 % stopnjo. Po plačilu davka, nam bo ostalo še 80 EUR.

Stranka pa ima tudi možnost prenosa sredstev iz enega sklada v drugi sklad (vzrok je lahko večja donosnost pri drugem skladu), pri čemer je treba podpisati izjavo o prehodu iz enega sklada v drugi. S tem se lahko prejšnji sklad zapre ali pa samo prenese sredstva in obdrži trajnik (torej, da še vedno obdržimo avtomatski prenos sredstev s TRR vsak mesec).

Obvestila o vplačilih in dobičku stranka prejme po elektronski pošti ali pa pisno po pošti. V primeru, da je vlagatelj v sklade tudi uporabnik bank@net (v ponudbi pri Novi KBM), lahko pregleduje stanje v aplikaciji preko telefona ali računalnika. Stranka pa ima tudi možnost podpisa obrazca, s katerim dovoljuje, da ima bančnik vpogled v njen račun, ko pride na banko preverit stanje.

V spodnji tabeli je prikazana donosnost najboljših Infond skladov v svoji kategoriji, ki so v ponudbi pri Nova KBM na dan 24.1.2020.

Tabela 3: Donosnost najboljših Infond skladov v svoji kategoriji

Vrsta sklada	Naziv sklada	Donosnost na dan 24.1.2020
Obvezniški- kratkoročni	Infond ShortTerm Bond- Euro	0,13 %
Obvezniški-obvezniški	Infond Bond- Euro	0,43 %
Mešani- uravnoteženi	Infond Alfa	2,41 %
Delniški- globalni	Infond Družbeno odgovorni	4,03 %
Delniški- regijski	Infond USA	4,53 %
Delniški sektorski	Infond Technology	7,62 %

Vir: Povzeto po Sava Infond

Na spletni strani Sava Infond skladov je mogoč izračun količine privarčevanih sredstev s svojimi vložki v sklade za določeno obdobje.

V spodnji tabeli sta izvedeni primerjavi dveh možnosti za obdobje med 10 in 20 let. Prva predstavlja naložen denar v obliki vloge na banki (depozit), druga pa predstavlja 30 % denarja, vloženega na banki in 70 % v vzajemni sklad. Predpostavila sem, da je začetna vsota, ki jo želimo vložiti, 10.000 EUR.

Tabela 4: Primerjava donosnosti Depozita in Vzajemnega sklada

obdobje	depozit	vzajemni sklad	
	10 let	10 let	20 let
obresti	6 mesečni EURIBOR + 0,12 %	14,08 %	14,08 %
skupaj	10.010,00 EUR	36.145,41 EUR	133.999,03 EUR

Vir: Povzeto po Nova KBM

Pri depozitu je bilo pri Novi KBM mogoče varčevati do 120 mesecev (oz. 10 let) pri sestavljeni spremenljivi obrestni meri -0,086 %. Ta obrestna mera je bila izračunana na osnovi referenčne obrestne mere 6 mesečni EURIBOR v višini -0,206 %, povečani za maržo v višini 0,12 %. Iz zgornje tabele pa je razvidno, da bi po 10 letih zaslužili le 10 evrov (Nova KBM, 2020).

Pri vzajemnih skladih je zaslužek odvisen od tega, v kateri sklad bomo vložili svoj denar, saj se razlikujejo po donosnosti. Za primer sem vzela sklad Infond Technology, katerega VEP je bila na dan 16.6.2020 vredna 68,95 EUR. Zaradi višjega donosa je tudi tveganje tega sklada višje (ocenjeno s šesto kategorijo tveganja in donosa). Pri 14,08 % donosnosti tekočega leta in 2,5 % vstopnih stroškov bi v obdobju 10 let z vložkom 10.000 EUR zaslužili 26.145,41 EUR. Če bi po 10 letih iz sklada vzeli celoten zaslužek, bi morali od dobička plačati 20 % davek, kar bi znižalo dobiček za 5.229,08 EUR. Lahko pa bi se odločili za postopna izplačila zaslužka. V primeru 20-letne naložbe pa bi bil zaslužek veliko večji in bi na koncu 20 leta znašal 123.999,03 EUR. Po plačilu davka na dobiček v primeru enkratnega izplačila pa bi bil dobiček znižan za 10 % davek, in sicer za 12.399,90 EUR (Infond, 2020).

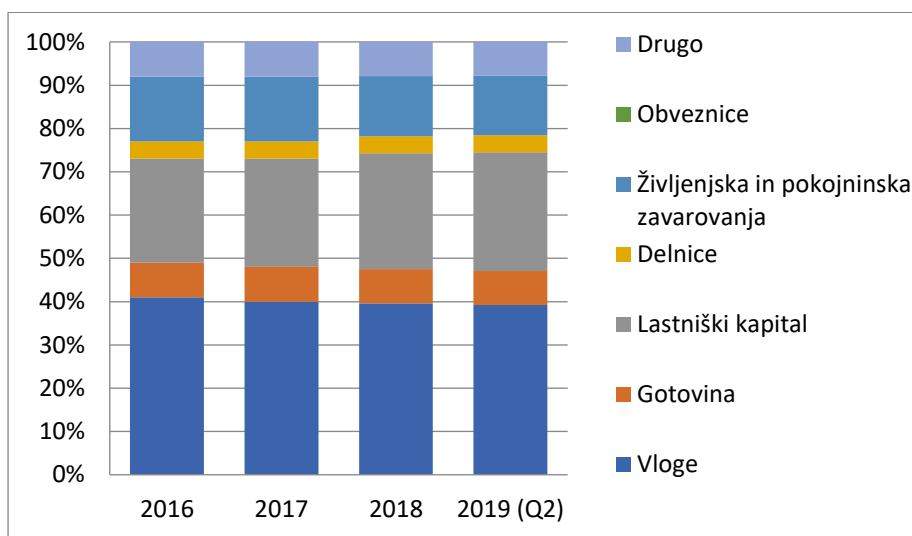
Iz zgornjih primerjav je razvidna precejšnja razlika v dobičku, ki ga lahko pričakujemo glede na to, kam smo vložili denar. Seveda je pri tem treba upoštevati vlagateljovo naklonjenost do tveganja, razpoložljivost denarnih sredstev in obdobje, za katero so pripravljene vezati svoj denar. Pri vzajemnih skladih igra obdobje varčevanja precejšnjo vlogo, saj lahko vidimo, da je razlika v dobičku kar 97.856,62 EUR, pri depozitih pa zaradi nizke obrestne mere razlike med obdobji skoraj ni.

Če se torej zanašamo na dobro poslovanje skladov, je glede na zgornje rezultate najboljšo vložiti denar v sklad z višjo donosnostjo in višjim tveganjem ter za daljše obdobje, kot pa imeti denar v obliki vloge na banki.

3 PRIMERJAVA SLOVENIJE Z EVROPSKO UNIJO

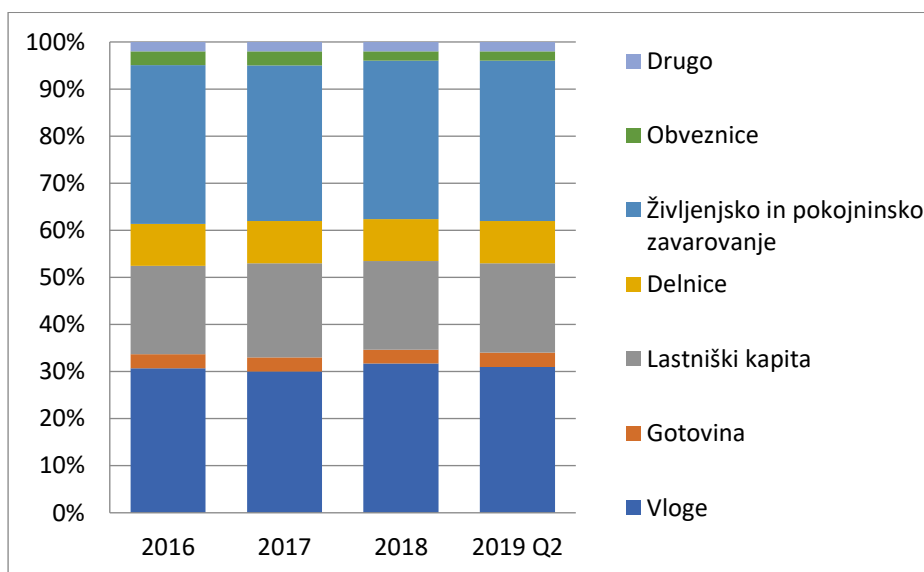
Banka Slovenije dvakrat na leto izda Poročilo o finančni stabilnosti, v katerem je pojasnjen razvoj sistemskih tveganj v finančnem sistemu v obdobju, za katerega je bilo poročilo izdano. V poročilu je zajet tudi razvoj tveganj v nebančnih finančnih institucijah ter analiza segmentov gospodarstva. Za primerjavo Slovenije z EU sem v diplomski nalogi uporabila najnovejše poročilo iz decembra 2019. V spodnjih dveh grafih lahko vidimo, kako se Slovenija razlikuje z Evroobmočjem glede strukture finančnega položaja, torej kje imajo ljudje denar (Banka Slovenije, 2019).

Slika 1: Struktura finančnega položaja gospodinjstev v deležu za Slovenijo

Vir: Poročilo o finančni stabilnosti (december 2019).

Slika 2: Struktura finančnega položaja gospodinjstev v deležu za Evroobmočje

Vir: Poročilo o finančni stabilnosti (december 2019).

Kljub nizkim pasivnim obrestnim meram je v Sloveniji 40 % denarja v vlogah, kar predstavlja skoraj polovico premoženja in je 10 % več v primerjavi z Evroobmočjem. Eden možnih razlogov za takšen podatek je predvsem varnost, saj je ljudem bolj varno imeti denar položen na banki kot doma, pa tudi možnost, da varčevalec izgubi del ali svoje celotne prihranke, je skoraj nemogoča. Drugi razlog pa se lahko nanaša na likvidnost, saj ga dejstvo, da lahko kadarkoli svoje nedelarne prihranke spremeni v denar, spodbudi k varčevanju (Mramor, 1993. str.: 68,69). Pri življenjskem in pokojninskem zavarovanju pa se zadeva obrne. Kot vidimo je v Evroobmočju delež v

tej kategoriji večji od deleža v Sloveniji, in sicer za več kot polovico. Iz tega lahko sklepam, da v drugih državah dolgoročno razmišljajo, da bodo ljudje morali za pokojnine ob upokojitvi poskrbeti sami, bodisi zaradi tega, ker je ne bodo imeli, ali pa bo premajhna za normalno življenje. V anketi, ki je predstavljena v naslednjem poglavju, je bilo eno izmed vprašanj, na katerega so morali odgovoriti anketiranci, vezano tudi na to, kakšno mnenje imajo glede pokojnine, ki jih čaka ob upokojitvi. Naslednji je lastniški kapital, ki je razdeljen na delnice, ki kotirajo na borzi, in tiste, ki ne kotirajo na borzi, ter drug lastniški kapital. Ta kategorija zajema v Sloveniji kar velik delež, in sicer v zadnjem letu 26 %, v Evroobmočju pa 19 %. Iz tega lahko sklepam, da smo Slovenci naklonjeni tveganju, saj spadajo delnice pod tvegane naložbe, ki prinašajo posledično tudi višje donose. Lahko pa tveganje zmanjšamo z razpršitvijo premoženja v različne delnice, v delnice z različnim dospeljem in v bolj kakovostne delnice, lahko pa tudi zmanjšamo tveganje z nakupom zavarovalne police (Mramor, 1993, str.: 105-107).Zasledila sem raziskavo JPMorganChase, ki je vključevala 1.200 vlagateljev in nevlagateljev. Raziskava pravi, da so nekateri izmed glavnih razlogov, da veliko ljudi ne vlaga v delnice, nestanovitnost (npr. ekonomska negotovost), dejstvo, da ni dovolj denarja za vlaganje, ter prepričanje, da je potrebnih vsaj 1.000 USD, da lahko začneš vlagati (Bernstein, 2020).Glede gotovine je delež v Sloveniji in v Evroobmočju relativno nizek. Ta podatek lahko izhaja iz dejstva, da je denar nepriročen, zaupanje v denar nizko (ponarejanje denarja) oz. da gospodinjstva uporabljajo bolj druge plačilne instrumente (na primer kartice, internetna plačila...). Vendar bi se zaradi trenutnega položaja, povezanega s Covid-19, lahko povečali dvigi gotovine na bankomatih, zaradi skrbi gospodinjstev glede stabilnosti bank. Bertonselj (2018) pa navaja, da je gotovina uporabljena pri 8 od 10 transakcijah, in sicer najbolj pogosto pri nakupih nižjih vrednosti (do 15 EUR) in jo zato uvršča pod še vedno najbolj uporabljen plačilni instrument. Razlogi za naraščanje uporabe gotovine, ki jih navaja, pa so preprosta in hitra uporaba, anonimnost (zasebnost), ki preprečuje krajo identitet, zaupanje in učinkovit nadzor nad lastno porabo (Bertonselj, 2018).Iz kategorije obveznic (dolžniški vrednostni papirji) pa je razvidno, da jim Slovenci očitno nismo naklonjeni, saj jih je v vseh letih zelo malo oz. nič glede na Evroobmočje, kjer imajo obveznice prav tako nizek delež v strukturi, in sicer 2-3 %, kljub temu da je ena izmed najvarnejših naložb (Banka Slovenije, 2019).

V primerjavi z delnicami imajo obveznice zjamčen donos (fiksne obrestne mere) in vrednost dokaj stabilno, ne glede na to, ali gre gospodarstvu dobro ali slabo, saj morajo organizacije, dokler so plačilno sposobne, plačevati dogovorjene obresti. Pri obveznicah je obdavčen le izplačan kupon, kapitalski dobiček pa ni in poleg tega je lastnik obveznice upravičen do dela kupona kljub prodaji obveznice pred izplačilom le-tega (Mendižvec, 2009). Zaradi teh lastnosti imajo obveznice nižje tveganje in donosnosti od delnic in so zato bolj primerne za ohranjanje kot gradnjo kapitala. Glede na poročilo menim, da raje prevzemamo večje tveganje z višjimi donosi in je zaradi tega toliko nižji delež obveznic v prikazani strukturi (Hancock, 2020).

4 ANKETA O POZNAVANJU SLOVENSКИH GOSPODINJSTEV O NALOŽBENIH MOŽNOSTIH

Cilj ankete je poizvedba o tem, koliko slovenska gospodinjstva oziroma mladi dejansko poznajo svoje naložbene možnosti in na podlagi tega analizirati, zakaj Slovenci ne investiramo v tolikšni meri kot ljudje v drugih državah. Anketo sem izvedla online od 6. aprila do 6. julija zato, da bi zajela širšo množico ljudi.

Anketni vprašalnik, ki je dodan v prilogah, je zajemal 14 vprašanj in 7 podvprašanj, med katerimi so bili različni tipi vprašanj. Za pridobivanje osnovnih podatkov o anketiranih, kot so spol, starost, izobrazba ... sem uporabila izbirno vprašanje, pri katerem je lahko anketiranec izbral en odgovor. Osrednji del vprašanj predstavljajo vprašanja, pri katerih anketiranec izbere enega ali več izmed ponujenih odgovorov. Naslednji tip vprašanj je bil tak, da je ponujal za odgovor samo dve možnosti, DA ali NE. Ker pa me je pri določenih stvareh zanimalo tudi lastno mnenje anketiranca, so v anketi nekatere uporabljene odprti tipi vprašanj.

Anketo je izpolnilo 100 oseb različnih starosti, vendar je bilo največ oseb starih do 41 let in je zato vzorec izrazito nereprezentativen.

4.1 REZULTATI ANKETE IN INTERPRETACIJA

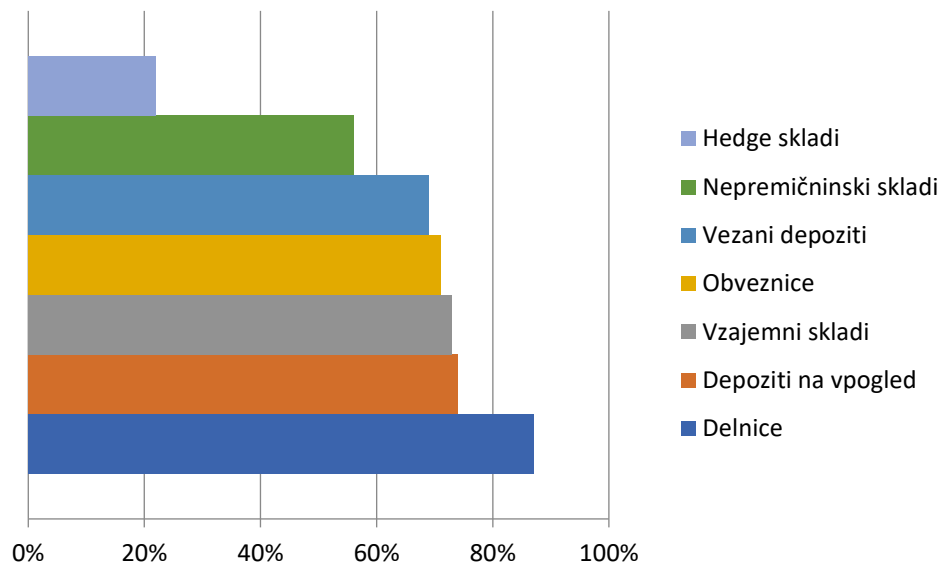
Od 100 anketiranih je anketo izpolnilo 24 % moških in 76 % žensk. Največ anketiranih spada v skupino od 21 do 40 let, in sicer kar 89 %. Naslednja starostna skupina, kateri pripada 7 % anketiranih je starih od 41 let naprej in še skupina do 20 let s 4 % anketiranih. Večina anketiranih oseb še nima otrok, kar 88 %, 10 % ima enega ali dva otroke, 2 % pa 3 ali več. Trenutni status je pri 68 % anketiranih še vedno šolajoči, 22 % je zaposlenih, 5 % je obrtnikov/podjetnikov, 3 % brezposelnih, 2 % pa neaktivnih. Med njimi ima največ anketiranih, in sicer 56 %, srednješolsko izobrazbo, 18 % univerzitetno izobrazbo, 12 % visokošolsko izobrazbo, 8 % je dokončalo magisterij, 3 % je z višješolsko izobrazbo, 2 % z manj kot srednjo šolo in 1 % z doktoratom.

Kot delo, ki ga anketirani opravljajo, je bilo največkrat navedeno delo v pisarni, zavarovalnicah, v marketingu, logistiki, delo v prodajalni, študentsko delo in tudi to, da nekateri izmed njih trenutno niso zaposleni. Rezultate svoje ankete sem primerjala tudi z rezultati dveh drugih raziskav, in sicer z anketo Primorskih skladov o poznavanju in percepciji različnih varčevalnih in naložbenih možnosti, ki je bila izvedena leta 2015 med osebami, starimi od 15 do 75 let (Primorski skladi, 2015) in z raziskavo Slovenskega zavarovalnega združenja o Finančni pismenosti odraslih v Sloveniji iz lanskega leta 2019 (Slovensko zavarovalno združenje, 2019).

Na podlagi anketnega vprašalnika sem pridobila rezultate, ki jih bom predstavila v nadaljevanju diplomskega dela.

4.1.1 Poznavanje naložbenih možnosti

Slika 3: Poznavanje naložbenih možnosti

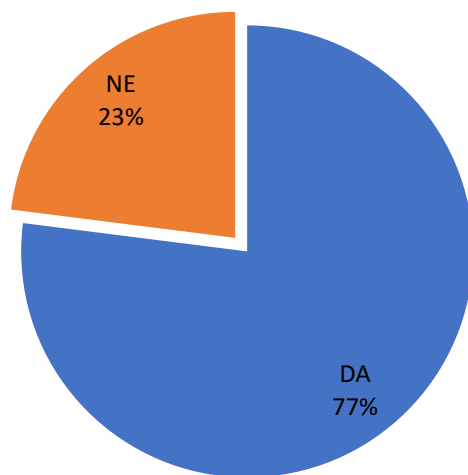

Vir: lastno delo.

Pri prvem vprašanju sem želela ugotoviti, koliko ljudje poznajo svoje naložbene možnosti, pri čemer so lahko označili več različnih odgovorov. Iz zgornje tabele in grafa je razvidno, da največ anketiranih pozna delnice, in sicer kar 87 %. Skleпам lahko, da je ta številka tako visoka, ker lahko velikokrat slišimo skupno omenjanje delnic in investiranja in je zato ta kategorija najbolj poznana. Naslednji so depoziti na vpogled s 74 %, kar mi je bilo presenetljivo, saj sem tukaj pričakovala višjo številko glede na to, da ti predstavljajo velik delež v prejšnjem poglavju omenjeni strukturi finančnega položaja gospodinjstev v Sloveniji. Lahko pa je razlog za nižjo številko od pričakovane v terminologiji, torej da anketirane osebe niso razumele, kaj to pravzaprav je. Tem sledijo vzajemni skladi s 73 %, obveznice z 71 % in vezani depoziti z 69 %, pri čemer sem pri vzajemnih skladih pričakovala nižjo številko. Zadnji pa so nepremičninski skladi s 56 % in Hedge skladi z najnižjo vrednostjo, in sicer 22 %, kar je bilo pričakovano, saj so to bolj specifične naložbe. Glede na pridobljene podatke lahko sklepam, da anketirani poznajo svoje naložbene možnosti v veliko večji meri, kot je bilo pričakovano, in morajo zato, da ljudje ne vlagajo svojega denarja v različne naložbe obstajati razlogi, ki jih bom predstavila v nadaljevanju. V primerjani anketi so bili rezultati poznavanja naložbenih možnosti podobni mojimi, saj so tudi tam v veliki večini navajali depozite, delnice, vzajemne sklade, bančno in rentno varčevanje (Primorski skladi, 2015).

4.1.2 Varčevanje

Slika 4: Varčevanje anketiranih oseb

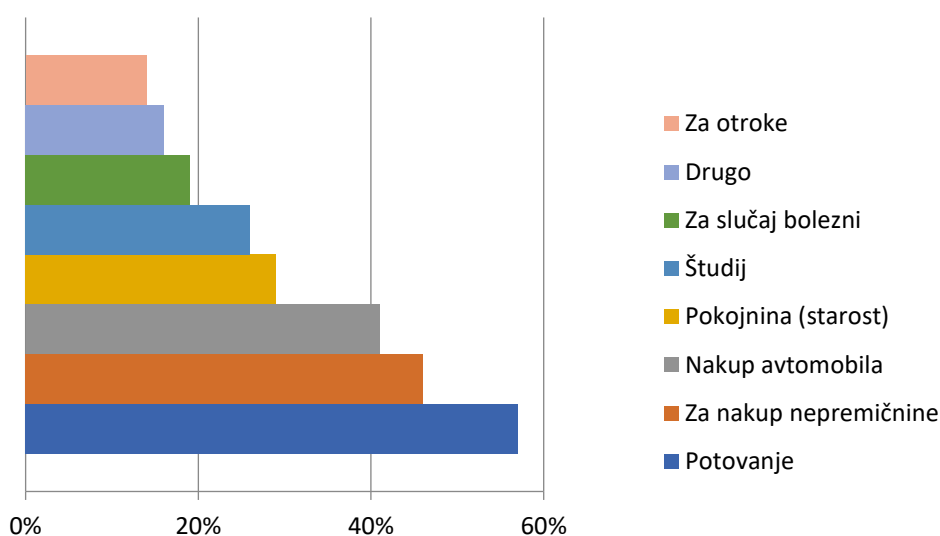

Vir: lastno delo

Varčevanje je najboljši način za doseganje svojih finančnih ciljev, pa naj bo to nakup avtomobila, nepremičnine, potovanja, varčevanje za otroke ali pa samo za občutek varnosti za »slabe« čase. Zanimalo me je, koliko anketiranih oseb varčuje za kakršen koli namen in dobila pričakovane rezultate, saj to počne kar 77 % anketiranih. V primerjani anketi pa je bil rezultat drugačen, saj je polovica anketirancev odgovorila, da varčuje, druga polovica pa ne (Primorski skladi, 2015). V raziskavi glede finančne pismenosti je bilo ugotovljeno, da 33 % oseb varčuje in hrani doma svoj privarčevani denar. Od teh je kar 68 % starih od 18 do 24 let, kar se lahko nanaša na nezaupanje v banke in druge finančne ustanove mladih. Od oseb, ki varčujejo in ta denar hranijo doma, ima kar 40 % zelo visoko finančno pismenost, 28 % pa zelo nizko. Pri tistih osebah, ki varčujejo z vlaganjem v sklade, delnice, depozite, kripto valute in obveznice, pa prevladujejo samo osebe z zelo visoko finančno pismenostjo (Slovensko zavarovalno združenje, 2019).

4.1.2.1 Namen varčevanja

Slika 5: Namen varčevanja

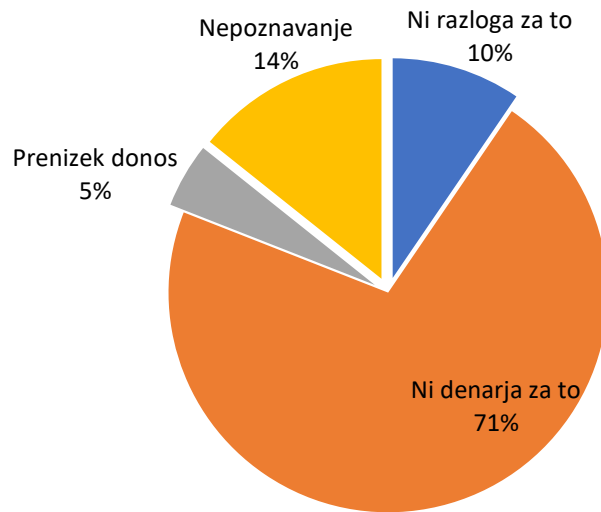

Vir: lastno delo

Pri prvem podvprašanju sem želela ugotoviti, za kakšen namen anketirani, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorili pritrdilno, varčujejo. Pri odgovoru so lahko izbrali več možnih odgovorov. Iz tabele in grafa je razvidno, da največ anketiranih (57 %) varčuje za kratkoročni cilj, in sicer za potovanje, kar je pričakovano glede na starost anketiranih oseb. Pri raziskavi Slovenskega zavarovalnega združenja pa je bilo varčevanje denarja za potovanje/počitnice izbrano samo pri 4 % anketiranih oseb. Največ anketiranih je varčevalo za nakup nepremičnine (23 %) in nakup avtomobila (22 %), ki sta pri moji anketi na drugem in tretjem mestu (Slovensko Zavarovalno združenje, 2019). Naslednji dve kategoriji sta bolj dolgoročni, in sicer varčevanje za nakup nepremičnine (46 %) in za nakup avtomobila (41 %), kar je glede na starost anketiranih pričakovano. Za pokojnino oziroma starost varčuje slaba tretjina (29 %) anketiranih oseb. Rezultat me je presenetil, saj sem pričakovala, da bo ta odstotek večji, ker nam takšno varčevanje lahko olajša življenje po upokojitvi. V primerjani anketi pa je za upokojitev v kakršnikoli obliki varčevalo 42 % anketiranih oseb (Primorski skladi, 2015). Naslednja kategorija je študij (26 %), pri kateri je odstotek pričakovan, saj študij predstavlja velik del stroškov, če upoštevamo vse kar pri tem potrebujemo: šolnina, učbeniki, študentski dom ali stanovanje, prevoz ... Zadnji dve kategoriji pa sta varčevanje za slučaj bolezni (19 %) in za otroke (14 %). Anketiranim pa sem dala tudi možnost, da napišejo tudi kakšen drugi namen varčevanja (16 %), če ga ni med predlaganimi. Najpogostejši odgovor je bil, da varčujejo za krizne čase oziroma prihodnost na splošno, torej varčujejo nenamensko.

4.1.2.2 Zakaj anketirani ne varčujejo?

Slika 6: Zakaj anketirani ne varčujejo

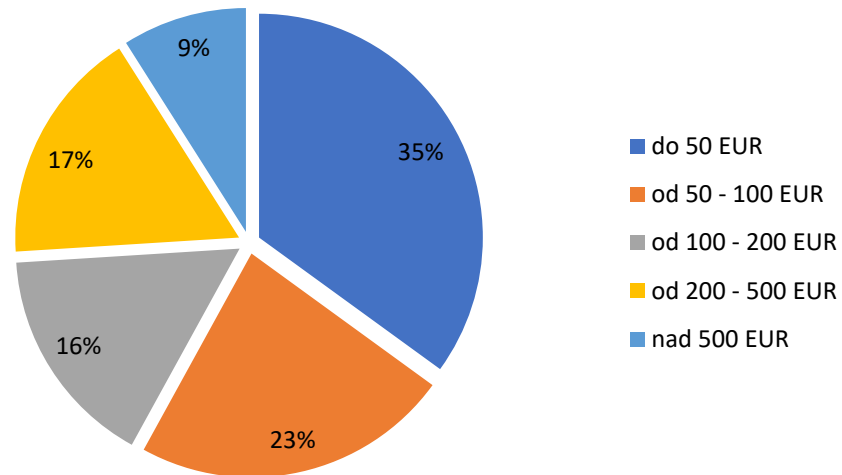

Vir: lastno delo

Pri drugem podvprašanju pa sem želela ugotoviti, zakaj anketirani ne varčujejo. Od teh, ki ne, jih je kar 71 % odgovorilo, da je razlog v tem, da ni dovolj denarja oz., da imajo denar za sprotno življenje in si tega ne morejo privoščiti. Nižji odstotki pa so bili pri ostalih odgovorih, in sicer, da anketirani ne varčujejo zaradi nepoznavanja (14 %), ker menijo da ni razloga za varčevanje (10 %). Eden izmed odgovorov je bil tudi ta, da je donos prenizek (5 %). V raziskavi Slovenskega zavarovalnega združenja je bilo ugotovljeno, da so osebe med 65 in 75 letom najbolj finančno pismene in upravljajo s svojimi financami. Na drugi strani pa so tisti, ki spadajo v skupino najnižje finančno pismenih, in sicer osebe od 25 do 34 let. Ti ne upravljajo s svojimi financami tako, kot bi morali, saj so v tej starostni skupini osebe, ki imajo dolgoročne cilje, ki jih je potrebno načrtovati in finančno ovrednotiti. (Slovensko zavarovalniško združenje, 2019). Pri anketi Primorskih skladov je bil odgovor anketiranih oseb primerljiv z mojo anketo, saj so tudi tam anketirani kot glavni razlog navajali, da ni presežnih denarnih sredstev (Primorski skladi, 2015).

4.1.3 Vsota denarja, namenjena za mesečno varčevanje

Slika 7: Vsota denarja namenjena za mesečno varčevanje

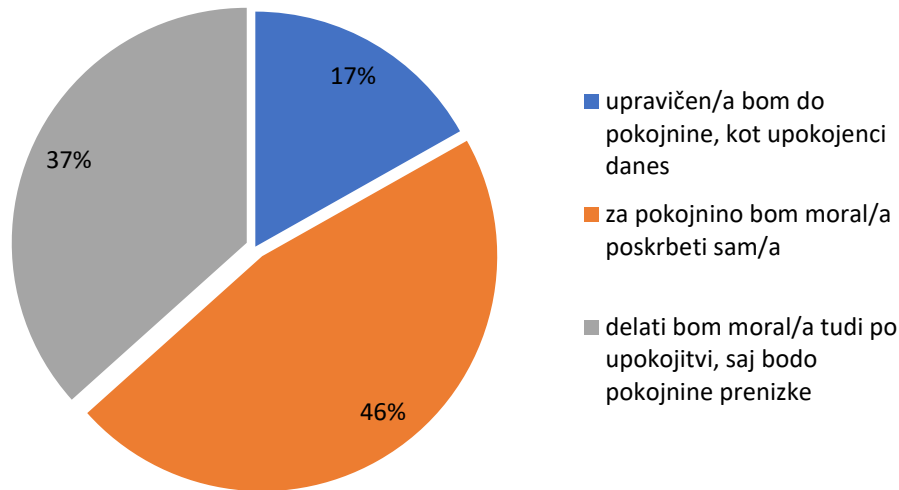

Vir: lastno delo

Pri tem vprašanju sem želela ugotoviti, koliko denarja anketirane osebe, ki varčujejo, namenijo za ta namen na mesečni ravni. Največ oseb (35 %) uspe nameniti do 50 EUR vsak mesec za določen namen varčevanja. Presenetilo pa me je, da kar 9 % anketiranih oseb uspe nameniti za varčevanje nad 500 EUR na mesec. Menim, da morajo imeti te osebe, ki uspejo privarčevati tolikšno vsoto denarja, višji položaj na delovnem mestu in posledično veliko višje plače oziroma dohodke. Povprečna vsota, ki jo anketirane osebe namenijo za varčevanje na mesečni ravni, je pri moji anketi približno 163 EUR. Pri primerjani anketi pa je bilo povprečje, ki so ga anketirani namenili za varčevanje, 130 evrov na mesec (Primorski skladi, 2015). Čeprav večina anketiranih oseb ne nameni za varčevanje več kot 50 EUR na mesec, je povprečna vsota višja kot pri anketi Primorskih skladov iz leta 2015, saj kar 42 % oseb privarčuje več kot 100 EUR, to pa dvigne povprečje.

4.1.4 Mnenje anketiranih o pokojnini

Slika 8: Mnenje anketiranih o pokojnini

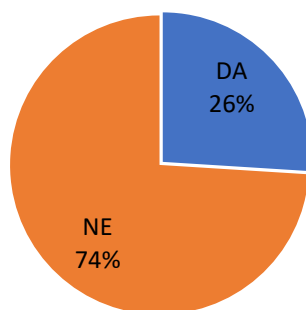

Vir: lastno delo

Rezultati kažejo, da je 46 % anketiranih mnenja, da bodo morali za pokojnino poskrbeti sami, 37 % pa je prepričanih, da bodo morali delati tudi po upokojitvi, saj bodo pokojnine prenizke. Če ti dve kategoriji združim, ker sta rezultata podobna, dobim rezultat, da 83 % anketiranih oseb meni, da se ne moremo zanesti na pričakovano pokojnino po upokojitvi. Sklepam lahko, da ljudje, ki so takšnega mnenja, ne opravljajo poklica, ki bi mesečno prinesel takšne dohodke, ki bi zagotovili več kot samo pokritje stroškov in osnovnih potreb ter hkrati zadostno pokojnino ob upokojitvi. Pri tem vprašanju se lahko navežem na predhodno vprašanje o namenih varčevanja, ko je varčevanje za pokojnino izbralo le 29 % oseb. Sklepamo, da se anketirane osebe zavedajo, da pokojnine ne bodo takšne, kot bi si želeli, a vseeno ne varčujejo v ta namen. Rezultati primerjane ankete pa so podobni mojim, iz česar lahko sklepam, da se razmišljanje ljudi v petih letih ni bistveno spremenilo in so še vedno mnenja, da bodo morali za pokojnino poskrbeti sami in po upokojitvi še vedno delati.

4.1.5 Vložen denar, v kateri izmed naložbenih možnosti

Slika 9: Vložen denar v kateri izmed naložbenih možnosti

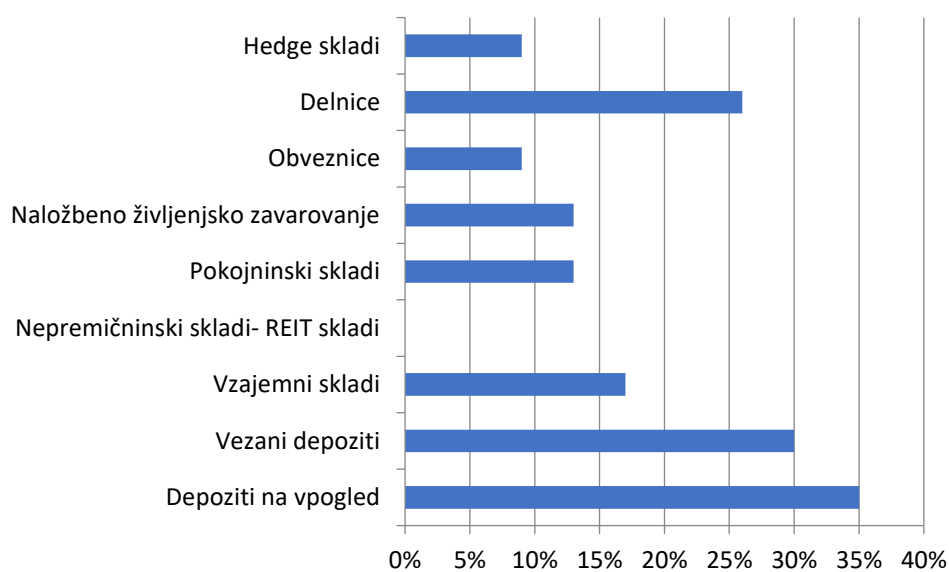

Vir: lastno delo

Pri tem vprašanju sem želela potrditi to, da Slovenci ne varčujejo v tolikšni meri, kot bi lahko. V že prej omenjeni strukturi finančnega položaja Slovencev imamo 40 % denarja v vlogah. Ob tem velika večina denarja izgublja na vrednosti, saj so obrestne mere izredno nizke. Iz tega razloga je pametneje presežek denarja, če ga imamo, investirati v določeno naložbeno možnost, ki je za nas najbolj ugodna.

4.1.6 Kje imajo anketirani naložen svoj denar?

Slika 10: Kje imajo anketirani naložen svoj denar

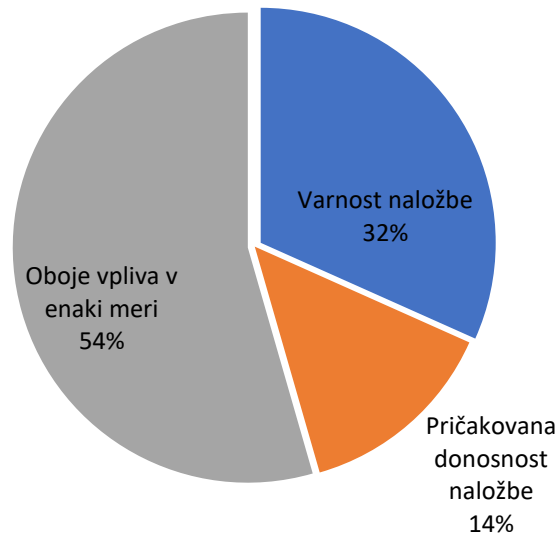
Vir: lastno delo

Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov, saj ima lahko posamezna oseba naložen svoj denar v več naložbah. Največ ljudi ima svoj denar v depozitih na vpogled (35 %) in vezanih depozitih (30 %), kar spet ni presenetljivo in je to že pojasnjeno pri prejšnjem vprašanju. Največ oseb, ki imajo denar naložen v banki kot depozit, imajo v veliki večini izobrazbo, nižjo od srednje šole oziroma srednješolsko izobrazbo. Nekateri pa imajo tudi univerzitetno oziroma visokošolsko izobrazbo. Naslednja kategorija s kar 26 % so delnice, pri čemer menim, da je delež »visok«, glede na to, da so delnice bolj tvegane, vendar prinašajo posledično tudi višje donose in so zato privlačne za tveganju naklonjene vlagatelje. Tveganju nenaklonjeni vlagatelji pa se jim izogibajo in raje investirajo v manj tvegane VP, kot so na primer obveznice (9 %), katerih delež na podlagi moje ankete ni visok. Vendar pa je tudi pri obveznicah prisotno določeno tveganje, in sicer, da investitorji ne bodo ohranjali realne vrednosti svojih prihrankov (Vestnik, 2018). V vzajemne sklade investirajo predvsem investitorji, ki želijo razpršiti svoj denar in prepustiti upravljanje profesionalnim upravljavcem. V vzajemne sklade lahko vlaga tako tveganju naklonjen kot tveganju nenaklonjen investitor, saj nam omogočajo, da sprejemamo višje tveganje in s tem višje donose ali pa nižje tveganje in s tem nižje donose (Vestnik, 2018).

Pokojninski skladi in naložbeno življenjsko zavarovanje imata 13 % delež, pri čemer je bilo v anketi Primorskih skladov ugotovljeno, da so imeli varčevalci takrat največ denarja vloženega prav v naložbeno življenjsko zavarovanje (Primorski skladi, 2015). Hedge skladi pa imajo nizek, 9 % delež. Ker so ti primerni za bolj premožne in investitorje z veliko znanja, imajo visoko tveganje zaradi negotovega rezultata in visoke začetne vložke (Kačič, 2010). Nihče izmed anketiranih oseb nima naloženega denarja v nepremičninske sklade. To dejstvo lahko pripisujemo razlogu nepoznavanja, saj je ta vrsta naložbe relativno nova v Sloveniji. Ljudje, če že investirajo, raje vložijo denar v določeno naložbo, ki jo poznajo oz. v tem primeru Slovenci raje vlagamo direktno v nepremičnine. Osebe, ki imajo naložen denar v drugih naložbah, pa so predvsem osebe, ki imajo univerzitetno oziroma visokošolsko izobrazbo in magisterij.

4.1.7 Kateri dejavniki vplivajo na odločitev o naložbi denarja?

Slika 11: Dejavniki, ki vplivajo na odločitev naložbe denarja

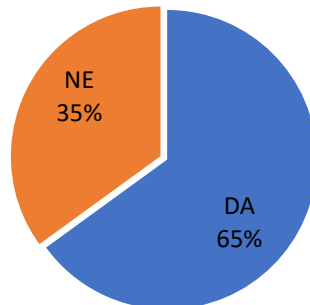
Vir: lastno delo

Na vprašanje: »Kateri dejavnik najbolj vpliva na vašo odločitev o tem, kam boste vložili denar?« je 54 % anketirancev odgovorilo, da tako varnost naložbe oz. tveganje in tudi pričakovana donosnost naložbe v enaki meri vplivata na odločitev. Skoraj ena tretjina oz. 32 % anketirancev je odgovorilo, da najbolj vpliva varnost naložbe (tveganje). Samo 14 % pa je odgovorilo, da je odločilna pričakovana donosnost naložbe. Pri tem je potrebno poudariti, da sta oba kriterija premosorazmerna, kar pomeni, da je v primeru višjega tveganja tudi donosnost višja oz. obratno, če je tveganje nižje je tudi donosnost nižja (Abanka, 2020).

Iz tega je mogoče sklepati, da verjetno ne bomo imeli povsem varne naložbe z nizkim tveganjem in visokim pričakovanim donosom, saj to nebi bilo v skladu z zgornjo premosorazmerno trditvijo tveganja in donosa. Zato se je potrebno odločiti, ali bomo tvegali in vložili v donosnejšo naložbo, kot so na primer delnice, ali pa bomo ostali pri varnih in manj donosnih naložbah, kot so na primer obveznice. Pri točki 4.9 je predstavljeno, kako so se anketirane osebe odločile glede naložbe v bolj ali manj tvegan sklad.

4.1.8 Investiranje denarja v primeru seznanjenja s tveganji in donosnostjo naložb

Slika 12: Investiranje denarja, v primeru seznanjenja s tveganji in donosnostjo naložb

Vir: lastno delo

Na vprašanje, če bi investirali svoj denar v primeru, če bi bili seznanjeni s tveganjem in donosnostjo posameznih naložb, je 65 % anketiranih odgovorilo pritrdilno in 35 % odgovorilo, da kljub temu nebi investiralo zaradi razlogov, ki bodo pojasnjeni v naslednji točki. S seznanjanjem ljudi bi znižali delež denarja v vlogah, ki je relativno visok in povečali vlaganje v naložbe, kar pa bi tudi pomenilo oplemenitenje denarnih sredstev ljudi.

4.1.8.1 Zakaj kljub seznanjanju s tveganji in donosnostjo nebi investirali denarja

Slika 13: Razlogi za neinvestiranje kljub seznanjenju s tveganji in donosnostjo naložb

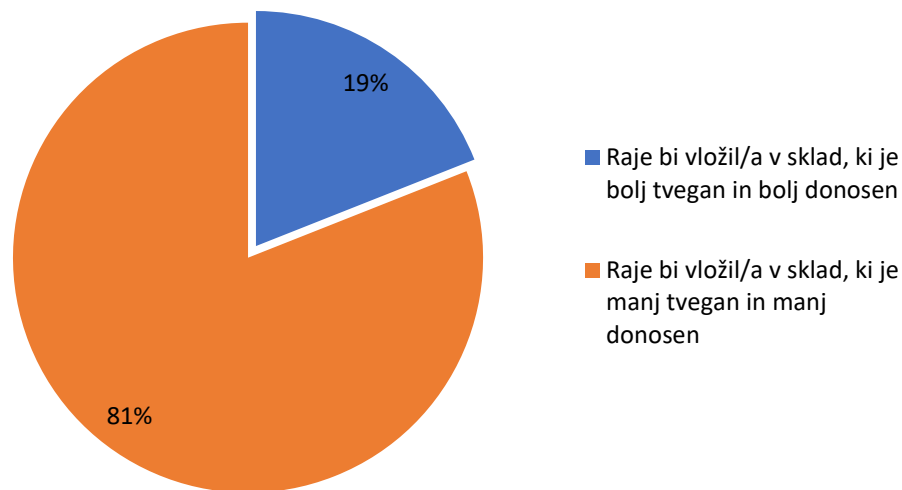

Vir: lastno delo

Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov in lahko vidimo, da je največ anketiranih (43 %) odgovorilo, da jih naložbe ne zanimajo in zato posledično nebi investirali nikamor, kar lahko pojasni tolikšen delež anketirancev, ki nimajo denarja investiranega nikjer pod točko 4.5. Strah pred izgubo vložnega denarja in to, da ni denarja za investiranje je izenačeno z 35 % anketirancev. Dejstvo, da ni zagotovljenega donosa na investicijo pa ima 26 % delež. To lahko povežem s tem, da je očitno veliko anketirancev tveganju nenaklonjenih in je zato posledično strah pred izgubo denarja in tem, da ni zagotovljenega donosa.

4.1.9 Tveganju naklonjeni/nenaklonjeni investitorji

Slika 14: Tveganju naklonjeni/nenaklonjeni investitorji

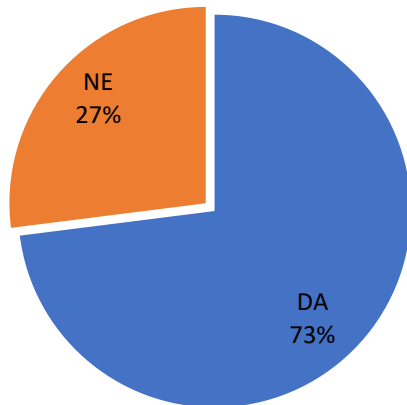

Vir: lastno delo

Iz zgornjega grafa je razvidno, da je 81 % anketiranih oseb tveganju nenaklonjenih in bi raje izbrali sklad oziroma naložbo, ki je manj tvegana in posledično tudi manj donosna. Samo 19 % anketiranih oseb pa je tveganju naklonjenih, kar pa pomeni, da bi raje investirali v sklad, ki je bolj tvegan in bolj donosen.

4.1.10 Nepričakovan priliv višje vsote denarja

Slika 15: Nepričakovan priliv višje vsote denarja

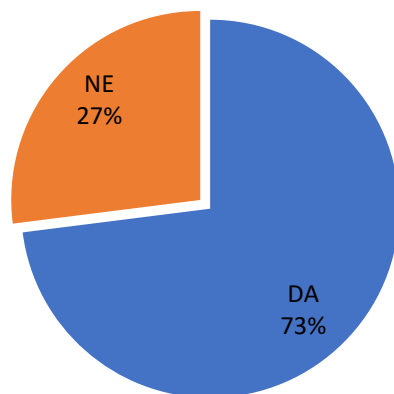

Vir: lastno delo

Na vprašanje: »Če bi nepričakovano prejeli višjo vsoto denarja, ali bi del nje vložili v določeno naložbo?« je 73 % anketiranih oseb odgovorilo pritrdilno in bi poleg pridobljenega denarja želeli zaslužiti še več. 27 % anketiranih denarja nebi vložilo in bi se zadovoljilo samo z denarjem, ki bi ga dobili, torej bi izbrali varnejšo možnost.

4.1.11 Negotovost vlaganja v vzajemne sklade

Slika 16: Negotovost vlaganja v vzajemne sklade

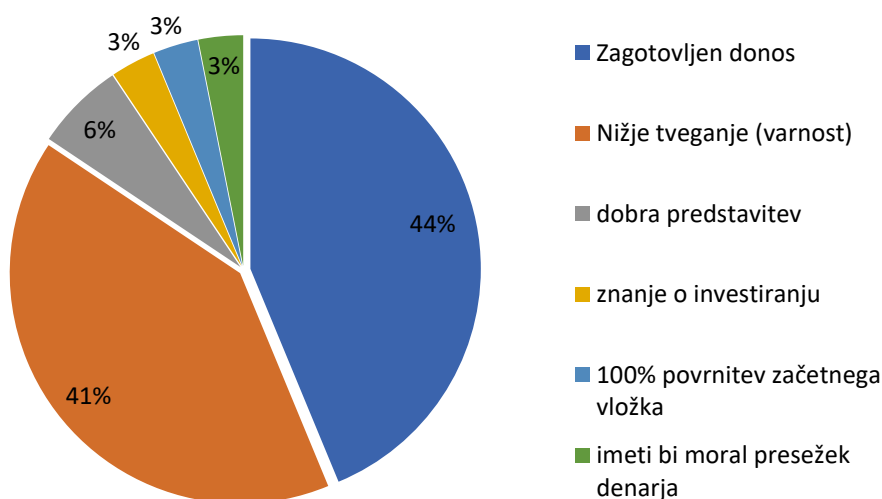

Vir: lastno delo

Na vprašanje: »Če bi polovico prihrankov vložili v vzajemne sklade, bi se počutili nelagodno (negotovo)?« je 73 % anketiranih oseb odgovorilo pritrdilno, torej, da bi se počutili negotovo. 27 % anketiranih oseb je odgovorilo, da se nebi počutili negotovo in bi v tem primeru vložili polovico prihrankov. Tukaj pa je razvidno, da so anketiranci v primeru lastnih prihrankov, ki so si jih v določenem obdobju nabrali, bolj občutljivi na tveganje kot pri prejšnjem vprašanju. Seveda pa je vlaganje v vzajemne sklade predvsem investiranje na dolgi rok. To naredi investicijo manj tvegano in sklepam, da je razlog tega, da bi se velika večina anketiranih oseb počutila nelagodno prav v nepoznavanju vzajemnih skladov.

4.1.12 Dejavnik, ki bi prepričal v investicijo

Slika 17: Dejavnik, ki bi prepričal v investicijo

Vir: lastno delo

Pri zadnjem vprašanju pa me je zanimalo še to, kaj bi anketirane prepričalo v investiranje v določeno naložbo. Največ odgovorov se je nanašalo na zagotovljen donos (44 %) in nižje tveganje oz. varnost (41 %). To se je v veliki meri pojavljalo skozi celotno anketo in je popolnoma smiselno, saj bi si vsak želel čim višji donos s čim nižjim tveganjem, vendar to ni mogoče. Ostali odgovori pa so se nanašali: na dobro predstavitev določene naložbe, več znanja o investiranju, 100 % povrnitev začetnega vložka in dejstvo, da bi oseba morala imeti presežek denarja, da bi se odločila za investiranje.

Iz tega lahko ponovno sklepam, da so anketirane osebe tveganju nenaklonjene in imajo raje zagotovljeno večjo varnost (nižje tveganje) naložbe in njen donos.

SKLEP

V zaključni nalogi so obravnavane različne naložbene možnosti, ki jih imamo na voljo Slovenci in v katere lahko vložimo višek svojega denarja. V ta namen sem izvedla tudi navidezno naložbo za vzajemni sklad Infond Sava in opredelila postopek od začetka do konca investicije in vse stroške, ki se pri tem pojavijo. Ugotovila sem, da ti dolgoročno prinašajo izjemno dobre donose, in je zato kljub višjemu tveganju boljše vložiti višek svojega denarja v vzajemni sklad, kot pa ga imeti v obliki vloge na banki. V nadaljevanju sem prikazala primerjavo Slovenije z EU v tem, koliko denarja imamo shranjenega v depozitnih vlogah, in iz tega sklepala, da smo Slovenci tveganju nenaklonjeni, kar pa sem želela dokazati z anketo.

S pomočjo zadnjega, empiričnega dela, sem želela izvedeti, koliko slovenska gospodinjstva poznajo svoje naložbene možnosti in na podlagi tega analizirati, zakaj Slovenci ne investiramo v tolikšni meri, kot bi lahko.

Na podlagi dobljenih rezultatov je razvidno, da Slovenci poznajo svoje naložbene možnosti v veliko večji meri, kot je bilo pričakovano, vendar ne investirajo vanje predvsem iz razloga nepresežnih denarnih sredstev. Vendar pa je kljub nizkim obrestnim meram varčevanje v bankah v obliki depozitov na vpogled in vezanih depozitov še vedno najbolj pogosta oblika varčevanja, kar lahko pripišem nepoučenosti anketiranih oseb glede dejanskih investicij v druge naložbe.

Ugotovila sem tudi, da večina anketiranih oseb varčuje, in sicer največ za potovanja, nakup nepremičnine in nakup avtomobila ter mesečno namenijo do 100 EUR za varčevanje.

Ugotovitve glede razmišljanja mladih o pokojnini so bila pričakovana, saj je vse več ljudi mnenja, da bodo primorani za pokojnino poskrbeti sami, v smislu sprotnega varčevanja oz. nadaljevanja dela tudi po upokojitvi, saj bodo pokojnine prenizke.

Rezultati anketnega vprašalnika so tudi pokazali, da sta največkrat omenjena dejavnika, ki vplivata na odločitve ljudi glede naložbe njihovega denarja tako varnost kot pričakovana donosnost skupaj. Razlogi, da kljub seznanjenju s tveganji in donosnostjo posameznih naložb 35 % anketiranih oseb še vedno nebi investiralo v določeno naložbo, so, da teh oseb naložbe ne zanimajo, ni denarnih sredstev za vlaganje oz. imajo še vedno strah pred izgubo vloženega denarja. Iz tega sem sklepala, da so nekateri anketiranci tveganju nenaklonjeni. To sem potrdila tudi s tem, ko je 81 % anketiranih oseb izbralo trditev, da bi raje vložili v sklad, ki je manj tvegan in posledično tudi manj donosen. Obraten scenarij pa se je zgodil, ko so se morali anketiranci odločiti, ali bi vložili nepričakovan priliv denarja v določeno naložbo Z da je odgovorilo 73 % anketiranih oseb, iz česar sem sklepala, da bi anketiranci s tem denarjem prej tvegali in ga vložili.

Pri zadnji ugotovitvi pa bi rada izpostavila to, da je največkrat omenjen dejavnik, ki bi prepričal anketirane osebe v investicijo, prav zagotovljen donos in nižje tveganje oziroma varnost naložbe.

Anketa je bila izvedena na podlagi 100 naključnih oseb, vendar je bilo največ oseb starih do 41 let in bi se zato lahko rezultati razlikovali, če bi bilo v anketo vključenih več oseb oz. če bi anketo izpolnjevale druge osebe.

Z anketo sem dobila rezultate, ki sem jih pričakovala, in jih tudi primerjala s podobnima raziskavama, in sicer z raziskavo Slovenskega zavarovalnega združenja o Finančni pismenosti odraslih v Sloveniji iz lanskega leta 2019 in anketi Primorskih skladov o poznavanju in percepciji različnih varčevalnih in naložbenih možnosti, izvedene leta 2015. Rezultati so bili podobni in lahko iz tega sklepam, da se razmišljanje ljudi o varčevanju in naložbenih možnostih ni drastično spremenilo v zadnjih petih letih.

Vsak posameznik mora pred investiranjem v določeno naložbo narediti pregled nad premoženjem, ki ga ima, in poznati svoje obveznosti – torej mesečne izdatke, kot so na primer krediti in denarna sredstva za sprotno življenje. Opredeliti mora tudi njegov odnos do tveganja in donosnosti, da lahko vложи svoj denar v naložbo, ki je primerna glede na njegove lastnosti. Kljub temu pa se moramo zavedati, da je investiranje v kakršnokoli naložbeno možnost in s tem plemenitenja premoženja dolgoročen proces, pri čemer nas nihanje donosnosti in krizni časi ne smejo prestrašiti, saj bi s tem pri določenih naložbah še dodatno znižali svoje premoženje.

LITERATURA IN VIRI

1. Abanka: *Naložbe- za katero se odločiti?* Najdeno 30. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.abanka.si/nasveti/varna-prihodnost/odlocitev-nalozbe>
2. *Banka Slovenije- Poročilo o finančni stabilnosti.* Najdeno 16. april 2020 na spletnem naslovu https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdhhThgfwjcdv_fsr-december-2019-lektorirano.pdf
3. Barclay, P. (2019, 10. april). *MutualFunds: AdvantagesandDisadvantages.* Investopedia. Najdeno 7. Januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.investopedia.com/ask/answers/10/mutual-funds-advantages-disadvantages.asp>
4. Bertoncej, B. (2018, 31. avgust). *Družba brez gotovine: utopija ali realnost.* Najdeno 16. aprila 2020 na spletnem naslovu <https://gea-college.si/druzba-brez-gotovine-utopija-ali-realnost/>
5. CFI: *Term to Maturity.* Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/trading-investing/term-to-maturity/>
6. Chen, J. (2020, 6. marec). *Alternative investment,* Investopedia. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu https://www.investopedia.com/terms/a/alternative_investment.asp
7. *FinancePro: Z neposrednim posojanjem drugim do visokih obrestnih mer.* Najdeno 14. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://pro.finance.si/BONDORA/8943038/Z-neposrednim-posojanjem-drugim-do-visokih-obrestnih-mer>
8. *Financial Samurai- Historical Returns of Different Stock and Bond Portfolio Weightings.* Najdeno 24. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.financialsamurai.com/historical-returns-of-different-stock-bond-portfolio-weightings/>
9. *Finančni slovar- Bančne obveznice.* Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu www.financnislovar.com/definicije/hipotekarna-obveznica.html
10. Gad, S. 2020 (16.marec). *Guide to HedgeFunds,* Investopedia. Najdeno 17. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.investopedia.com/articles/investing/102113/what-are-hedge-funds.asp>
11. Gorjup, B. (2015, 24. februar). *Prednosti in slabosti nepremičninskih skladov.* *Finance.* Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.finance.si/8818043/Prednosti-in-slabosti-nepremicninskih-skladov>
12. *Infond InfondTechnology.* Najdeno 17. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.infond.si/infond-technology>
13. *Infond: pregled skladov.* Najdeno 24. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.infond.si/pregled-skladov>

14. Investopedia,(2019, 14. april). REIT vs Real Estate Fund: What'stheDifference? *Investopedia*.Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.investopedia.com/ask/answers/012015/what-difference-between-reit-and-real-estate-fund.asp>
15. Jakhel, Č. (2006, 26. januar). Mešani vzajemni skladi- kaj sploh so in za koga so primerni.*Finance*. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.finance.si/143300>
16. Jazbec, N. (2018, 22.junij). Vestnik:*Vzajemni skladi- za koga so primerni in kako izbrati?* Najdeno 30. junija 2020 na spletnem naslovu <https://vestnik.si/clanek/kariera-denar/vzajemni-skladi-za-koga-so-primerni-in-kako-izbrati-645179>
17. John Hancock, 2020. *Stockvs. Bonds: 4 keydifferences to helpyoudecidewhichinvestment is rightforyou*. Najdeno 17. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.johnhancock.com/financial-advice/ideas-insights/investing-in-stocks-vs-bonds.html>
18. Kačič, M. (2010, 1.maj). *Finance.si- Svetovalnica: Kaj so hedge skladi*. Najdeno 30. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.finance.si/267861/Svetovalnica-Kaj-so-hedge-skladi>
19. Kagan, J. (2019, 20. april)CallDepositAccount. *Investopedia*. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.investopedia.com/terms/c/call-deposit-account.asp>
20. Lubej, S. (2015). Vzajemni skladi za vsakogar, (str.: 27/28). Maribor: Finančni center. Najdeno 7. januarja 2020.
21. Lubej, S. (2015). Vzajemni skladi za vsakogar, (str.: 55). Maribor: Finančni center. Najdeno 7. januarja 2020.
22. Lubej, S. (2015). Vzajemni skladi za vsakogar, (str.: 58). Maribor: Finančni center. Najdeno 7. januarja 2020.
23. Lubej, S. (2015). Vzajemni skladi za vsakogar, (str.: 59). Maribor: Finančni center. Najdeno 7. januarja 2020.
24. Lubej, S. (2015). Vzajemni skladi za vsakogar, (str.: 60). Maribor: Finančni center. Najdeno 7. januarja 2020.
25. Madesovs, R., Hobemagi, M..(2019, 11. januar). P2P Lending: A quickway to getrich?. *Ifund*.Najdeno 15. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://ifund.lv/2019/01/p2p-lending-a-quick-way-to-get-rich/>
26. Marx Bernstein, T. (2020, 18.januar). Yahoo Finance- *42% od peoplesaythis is whytheyaren'tinvesting in thestock market*. Najdeno 17. junija 2020 na spletni strani <https://finance.yahoo.com/news/42-of-people-say-this-is-why-they-dont-invest-more-203026342.html>
27. Mendiževc, T. (2009, 7. maj). *Finance. Si- Zakaj vlagati v obveznice?* Najdeno 30. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.finance.si/251898/Zakaj-vlagati-v-obveznice>

28. Mramor, D. (1993). Uvod v poslovne finance (str.: 119). Ljubljana: Gospodarski vestnik (Zbirka Manager). Najdeno 13. februarja 2020.
29. Mramor, D. (1993). Uvod v poslovne finance (str.: 126-129). Ljubljana: Gospodarski vestnik (Zbirka Manager). Najdeno 13. februarja 2020.
30. Mramor, D. (1993). Uvod v poslovne finance (str.: 200-202). Ljubljana: Gospodarski vestnik- (Zbirka Manager). Najdeno 13. februarja 2020.
31. Mramor, D. (1993). Uvod v poslovne finance (str.: 243-247). Ljubljana: Gospodarski vestnik- (Zbirka Manager). Najdeno 13. februarja 2020.
32. Mramor, D. (1993). Uvod v poslovne finance (str.: 68,69; 105-107). Ljubljana: Gospodarski vestnik, (Zbirka Manager). Najdeno 17. junija 2020.
33. Mramor, D. (1993). Uvod v poslovne finance (str.: 93, 94). Ljubljana: Gospodarski vestnik- (Zbirka Manager). Najdeno 13. Februarja 2020.
34. *NKBM- obrestne mere*. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.nkbm.si/obrestne-mere-storitev>
35. *NLB Skladi: Nepremičninski delniški*. Najdeno 24. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.nlbskladi.si/skladi/podskladi/nepremicnine-delniski>
36. *Nova KBM: depoziti*. Najdeno 17. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.nkbm.si/depozit>
37. Novak, B., Gazvoda, M. & Divjak, M. (2000). Mramor, D. (ur.), *Trg kapitala v Sloveniji*. (str. 43). Ljubljana: Gospodarski vestnik. Najdeno 7. januarja 2020.
38. OPSI: Izračun minimalne zajamčene donosnosti. Najdeno 24. junija 2020 na spletnem naslovu <https://podatki.gov.si/dataset/izracun-minimalne-zajamcene-donosnosti/resource/3ec8d99a-e047-4c3c-a795-858f82502cdb>
39. Perko, B., (2020, 16. januar). En odstotek je že zelo »dobra« ponudba. *Zurnal24*. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.zurnal24.si/slovenija/en-odstotek-je-ze-zelo-dobra-ponudba-339498>
40. Petelinšek, A. (2020, 11. januar). Nova zakonodaja in predpisi: Imeli bomo tudi višje neto plače. *Vecer*. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.vecer.com/nova-zakonodaja-in-predpisi-imeli-bomo-tudi-visje-neto-place-10113768>
41. Primorski skladi (2015, 19 oktober). *Rezultati ankete o poznavanju in percepciji različnih varčevalnih in naložbenih možnosti*. Najdeno 30. Junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.primorski-skladi.si/sl/novice/2015-10-19-rezultati-ankete-o-poznavanju-in-percepciji-razlicnih-varcevalnih-in-nalozbenih-moznosti>
42. Pust, T. (2017, 3. maj). Kdaj skleniti naložbeno zavarovanje in na kaj je treba paziti. *Svet kapitala.delo*. Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://svetkapitala.delo.si/finance/kdaj-skleniti-nalozbeno-zivljenjsko-zavarovanje-in-na-kaj-je-treba-paziti-127018>
43. Sava Infond: pregled skladov. Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.infond.si/pregled-skladov>

44. Sava Infond; pogosta vprašanja o davkih. Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.infond.si/pogosta-vprasanja>
45. Sava Pokojninska: izračun pokojninske rente. Najdeno 24. junija 2020 na spletnem naslovu <https://www.sava-pokojninska.si/sl-si/informativni-izracuni/izracun-pokojninske-rente/>
46. Slovensko zavarovalno združenje, 2019 april. Finančna pismenost odraslih v Sloveniji. Najdeno 30. junija 2020 na spletnem naslovu https://www.zav-zdruzenje.si/wp-content/uploads/2019/06/SZZ_Finan%C4%8Dna-pismenost_PORO%C4%8CILO_za-objavo.pdf
47. Todurov, M. (2018, 31. avgust). Vrednotenje skladov zasebnega kapitala. *Vzajemci*. Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.vzajemci.com/novice/investicije/15972/vrednotenje-skladov-zasebnega-kapitala>
48. Vitez, V. (2016, 6. oktober). Nepremičninski skladi kot dodatna možnost za investiranje. *Dnevnik*. Najdeno 13. februarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.dnevnik.si/1042752347>
49. *Vzajemci: stroški vzajemnih skladov*. Najdeno 7. januarja 2020 na spletnem naslovu <https://www.vzajemci.com/vzajemni-skladi/o-vlaganju/pogosta-vprasanja/stroski-vzajemnih-skladov>

PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Marina Vončina, študentka 3. letnik VPŠ Ekonomske fakultete v Ljubljani. Za diplomsko nalogo sem si izbrala temo naložbene možnosti slovenskih gospodinjstev, ki vključuje tudi raziskavo o poznavanju le-teh, zato Vas vljudno prosim za sodelovanje. Anketa je anonimna in z njo pridobljeni podatki bodo služili zgolj za potrebe moje raziskave. Vprašanja natančno preberite in nanje tudi iskreno odgovorite, da bodo odgovori prikazali čim bolj realno stanje. Za Vaše sodelovanje se Vam že vnaprej iskreno zahvaljujem.

50. Spol
- a.) moški
 - b.) ženska
51. V katero starostno skupino spadate?
- a.) do 20 let
 - b.) 2-40 let
 - c.) 41-60 let
 - d.) 61 let ali več
52. Koliko otrok imate?
- a.) 0
 - b.) 1-2
 - c.) 3
53. Kakšen je vaš trenutni status?
- a.) šolajoči
 - b.) aktivni
 - c.) neaktivni
 - d.) brezposeln
 - e.) obrtnik, podjetnik
54. Kakšna je vaša stopnja izobrazbe?
- a.) manj kot srednja šola
 - b.) srednješolska izobrazba
 - c.) višješolska izobrazba
 - d.) visokošolska izobrazba
 - e.) univerzitetna izobrazba
 - f.) magisterij
 - g.) doktorat
55. Kakšen poklic opravljate? _____

56. Katere od naslednjih naložbenih možnosti poznate?
- a.) Depoziti na vpogled: vloga v banki, ki jo je mogoče dvigniti takoj, ko vlagatelj potrebuje denar.
 - b.) Vezani depoziti: namenjen kratkoročni in dolgoročni naložbi in oplemenitenu presežnih sredstev, za katere veste, da jih v določenem obdobju ne boste potrebovali.
 - c.) Vzajemni skladi: združeno premoženje večjega števila vlagateljev, ki ga upravlja registrirana družba za upravljanje premoženja.
 - d.) Obveznice: dolžniški vrednostni papirji, ki predstavljajo pogodbo, s katero se izdajatelj obveznice obveže, da bo imetniku obveznice v določenemu času vrnil posojeni denar, povečan za obresti.
 - e.) Delnice: lastniški vrednostni papirji, ki imetniku predstavljajo delež v lastništvu delniške družbe.
 - f.) Hedge skladi: ne tradicionalna oziroma alternativna oblika investiranja.

57. Ali varčujete?

- a.) DA
- b.) NE

8.1 (Če ste na 8. vprašanje odgovorili z DA) Kakšen je vaš namen varčevanja?

- a.) pokojnina (starost)
- b.) za otroke
- c.) za nakup nepremičnine
- d.) za slučaj bolezni
- e.) nakup avtomobila
- f.) potovanje
- g.) študij
- h.) drugo: _____

8.2 (Če ste na 8. vprašanje odgovorili z DA) Kakšno vsoto denarja mesečno namenite za varčevanje?

- a.) do 50 €
- b.) od 50 € do 100 €
- c.) od 100 € do 200 €
- d.) od 200 € do 500 €
- e.) nad 500 €

8.3 (Če ste na 8. vprašanje odgovorili z NE) Zakaj ne?

58. Kako menite, da bo poskrbljeno za pokojnino po vaši upokojitvi?

- a.) Upravičen/a bom do pokojnine kot upokojenci danes.

- b.) Za pokojnino bom moral/a poskrbeti sam/a (pokojninsko varčevanje).
- c.) Delati bom moral/a tudi po upokojitvi, saj bodo pokojnine prenizke.

59. Imate vložen denar, v kateri izmed naložbenih možnosti?

- a.) DA
- b.) NE

10.1 (Če ste na 10. vprašanje odgovorili z DA) Kje?

- a.) Depoziti na vpogled
- b.) Vezani depoziti
- c.) Vzajemni skladi
- d.) Nepremičninski skladi/REIT skladi
- e.) Pokojninski skladi
- f.) Naložbeno življenjsko zavarovanje
- g.) Obveznice
- h.) Delnice
- i.) Hedge skladi

10.2 (Če ste na 10. vprašanje odgovorili z DA) Kateri dejavnik najbolj vpliva na vašo odločitev o tem, kam boste vložili denar?

- a.) varnost naložbe (tveganje)
- b.) pričakovana donosnost naložbe
- c.) oboje vpliva v enaki meri
- d.) drugo: _____

10.3 (Če ste na 10. vprašanje odgovorili z NE) Ali bi vložili denar, če bi bili seznanjeni s tveganjem in donosnostjo posameznih naložb?

- a.) DA
- b.) NE

10.4 (Če ste na 10.3 vprašanje odgovorili z NE) Zakaj ne?

- a.) Ni zagotovljenega donosa.
- b.) Strah pred izgubo vložnega denarja.
- c.) Ni denarnih sredstev za vlaganje.
- d.) Naložbe me ne zanimajo.

60. Obkrožite trditev, s katero se najbolj strinjate:

- a.) Raje bi vložil/a denar v sklad, ki je bolj tvegan (večja verjetnost izgube denarja), vendar je posledično bolj donosen.
- b.) Raje bi vložil/a denar v sklad, ki je manj tvegan (manjša verjetnost izgube denarja), vendar je posledično manj donosen.

61. Če bi nepričakovano prejeli višjo vsoto denarja, ali bi del nje vložili v določeno naložbo?
- a.) DA
 - b.) NE
62. Če bi polovico prihrankov vložili v vzajemne sklade, bi se počutili nelagodno (negotovo)?
- a.) DA
 - b.) NE
63. Kaj bi vas prepričalo, da bi svoj denar vložili v neko naložbo? _____